№ 71 ՆՐԵՔՇԱԲԹԻ 2 ԱՊՐԻԼԻ

1913

ՔԱՌԱՍՈՒՆԵՐԿՈՒԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՆՐԵՔՇԱԲԹԻ 2 ԱՊՐԻԼԻ № 71

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը և 7 ամսվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԷՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Сергіевская ул. № 5.
Tiflis, Rédaction „Mschak"
Խմբագրատան տէլէֆօն № 2—53.

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից)
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզվով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են խուրքանչիւր տողատեղին 10—20 կոպ.
Տպարանի տէլէֆօն № 67.

ՊԱՊԻՐՈՍՆԵՐ ԳԱԼԼԻԱ „ԿՕՄԷՏԱ" ԸՆԿ.
25 հատը—15 կոպ., 10 հատը—6 կոպ. (ե. ու.)
— ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ: —
986. 0—28

ՄՇԱԿ

Հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція „МШАКЪ".
TIFLIS, Rédaction du journal „MSCHAK".

ԱՊՐԻԼԻ 1-ԻՑ ՄԻՆՉԵՒ ՏԱՐՎԱՑ ՎԵՐՋԸ 8 ՌՈՒԲ.

Բաժանորդագրվել կարելի է իւրաքանչիւր ամսի 1-ից սկսած։

Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաև հին հասցէն և 40 կ. նամականիշով, ՀԻՆ ՀԱՍՑԷՆ և 40 կ. չուղարկողների խնդիրները՝ հասցէն փոխելու վերաբերմամբ՝ ԿԸ ԹՈՂՆՎԷՆ ԱՆՀԵՏԵՒԱՆՔ։

Յայտարարութիւնների համար պիտի վճարել I երեսի վրա իւրաքանչիւր տողատեղին (պետիտ)—20 կ., IV երեսի վրա—10 կոպ.։

Կովկասից դուրս գտնվող անձերի և հիմնարկութիւնների յայտարարութիւնները բացառապէս ընդունվում են՝ Մոսկվայում—Центральная Контора Объявленій Торг. Дома Л. и Э. Метцль и Ко, և նրա բաժանմունքներում—Պետերբուրգում՝ Морская, 11, Վարշավայում՝ Маршалковская, 130, Վիլնոյում՝ Большая, 38, Պարիզում՝ 8 Площадь Биржи.

1913 թւի տարեկան բաժանորդները, որոնք առ 1-ն յունվարի 1914 թ. լրիւ վճարած կլինեն բաժանորդավճար 10 րուբլին, ձրիաբար կը ստանան հետևեալ 2 գրքերը. 1) «Մշակ» և հայ կինը» և 2) «Մշակի» քառասնամեակ»։

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ ՀՈԳԵՒՈՐ ԴՊՐՈՑԻ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ պատիւ ունի յայտնելու, որ ապրիլի 7-ին, ս. Նշան եկեղեցում կատարվելու է դպրոցիս բարերար

ՀԱՆԳՈՒՑԵԱԼ

ԱՒԵՏԻՔ ՓԻՐՈՒՅԵԱՆԻ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏԸ։

(կ.) 245. 2—1

Կայսերական Երաժշտական Դպրոցի Դահլիճ

Հինգշաբթի ապրիլի 4-ին տեղի կունենայ

ՅԱՅՏՆԻ ՎԻՕԼՈՆՉԵԼ[illegible] ՍԻԿՕՐԻԻ ԵՐԿՐՈՐԴ ՀԱՄԵՐԳԸ

Տոմսակները վաճառվում են Կէյրէլի երաժշտ. գործիքների խանութում, Գոլովին. պր. վրա։

հ. առ. 253. 2—1

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆՈՒՄ ՈՒՐԲԱԹ, ապրիլի 5-ին կը կայանայ

ԳՐԱԿԱՆ-ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԵԿՈՅ ՍԱՅԱԹ-ՆՈՎԱՅԻ

անուան, որի արդիւնքը յատկացված է նրա մահարձանին։

Մասնակցում են՝ պ. պ. Յ. Թումանեան, Գ. Միրզաեան, Ա. Մամիկոնեան, յայտնի աշուղ Հազրին իր խմբով և ընկեր-աշակերտներով՝ Գէորգ, Գիգօ, Եգօր, Ռուբէն, Սանդրօ, Միրզա, Աբգար, Վանօ, Միխակ, Ջամալ և ուրիշները։

◆ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՊԱՐԵՐ ՀԻՆ ԹԻՖԼԻՍԻ ՋԻԳԵՍՏՆԵՐՈՎ ◆

Բեմը կը զարդարէ արևելեան ճաշակով նկարիչ Գ. Բաշինջաղեանը։

Վարչութիւնը խնդրում է հասարակութեան՝

ով կարող է չնոր՞ բերի երեկոյթին ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐՈՎ,

Սկիզբն է երեկոյեան ժամը 8-ին:

Տեղերի գները 3 ր. մինչև 1 ր., աշակերտների համար 55 կոպ.։

Տոմսակները վաղօրօք կարելի է ստանալ Թիֆլիսի Ժողովարանում և պ. Ն. Տատուրեանի խանութում։

Երեկոյթի կառավարչուհի՝ իշխ. Մ. ԹՈՒՄԱՆԵԱՆ

առ. (2,5) 229. 5—4

ՇՈՒՇԻ—ԵՒԼԱԽ ՊՈՍՏԱՅԻՆ ՏՐԱԿՏԸ

Նորից անցաւ Լ. ՎԱՐԱԶԵԱՆԻ կարգադրութեան տակը։ Ձեռք են առնված խիստ միջոցներ՝ կատարել երթևեկութիւնը առանց ուշացնելու կայարաններում։ Տատայողների կազմը նորոգված է քաղաքավարի և կարգապահ մարդկանցով։ Պատրաստված են կայարաններում հանգստանալու և ճաշելու համար մաքուր և յարմար սենեակներ, իսկ Եւլախ, Աղդամ, Խօջալու կայարաններում գիշերել ցանկացողների համար պատրաստված են ձրի և կահաւորված տաք սենեակներ։

Փակ կառքերի, ամէն տեսակ բաց կօլեասկաների և դիլիժանսների համար, նաև առանձին տեղերի համար դիլիժանսներում, պատուէրները ընդունվում են նամակներով և հեռագիրներով օր առաջ և պատրաստ տրվում են կառքերը գնացքները վօկզալ հասած րոպէին։ Առանձին տեղի գինը մի մարդու համար դիլիժանսում, առ այժմ, Շուշում 3 ր., Եւլախում 4 ր.։ Հասցէն՝ Евлахъ, Контора почтовой станціи.

(օ. մ.) առ. 179. 15—12

Թիֆլիսի Ժողովարան

ԱՅՍՕՐ, երեքշաբթի, ապրիլի 2-ին

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ԴԵՐԱՍԱՆՆԵՐԻ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ կը ներկայացնէ

1) Զարաձի կօմեդիա 3 գործող. Թարգմ. Աւետեանի։

2) Բարեգործուհի վօդ. 1 գործող. Թ. Տիրացեանի։

Սկիզբն է երեկոյեան ժամը 8-ին:

Տոմսակները 1 րուբլուց մինչև 30 կոպ.

Երեկոյթին կը նուագեն ՍԱԶԱՆԴԱՐՆԵՐ։

Հիւրերը ըստ յանձնարար. մուտքի համար վճարում են՝ տղամարդիկ 50-ական կ., կանայք և ուսանողները՝ 25-ական կոպ.։

Ազդ.—Չորեքշաբթի, ապրիլի 3-ին—Սինեմատօգրաֆ. հինգշաբթի, ապրիլի 4-ին—Լարանուագ խումբ. շաբաթ, ապրիլի 6-ին—Սազանդարներ։

ԲԺԻՇԿ

Յ. Մելիք-Նուբարեան

ներքին և երեխաների հիւանդութիւնների, առանձնապէս թոքերի։

Թոքախտի բժշկութիւնը տուբերկուլիններով և պնևմատօրակսով.

Ընդունելութիւնը ՆՈՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆՈՒՄ

Ամէն օր (առաւօտեան 12—1 ժ. (երեկոյեան 5—7 ժ.

Սօլօլակ, Ռուիշչևսկայա 10 (Լերմոնտովսկ. դեղատան դիմացը)։

(ե. հ. կ.) առ. 746. 100—74

ԲԺԻՇԿ

ՇՈՒՇԱՆԻԿ ՆԱԲԱԹԵԱՆ

Ընդունում է հիւանդներ կանանց և մանկաբարձութեան վերաբերեալ ամէն օր, բացի կիրակի օրերից, երեկ. ժամը 5—6-ը։ Հասցէն՝ Ռուիշչևսկայա № 1.

առ. (կ. ե. հ.) 4. 100—86

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

29, 30 և 31 մարտի

Կ. Պոլիս.—Կալանաւորվեցին ծովային գինանոցի պետ Ալիսստադ-բէյը և 3 օֆիցէր՝ նաւաստիների մէջ հակակառավարական դաւադրութիւն կազմակերպելուն համար։ Դաւադրութեան նախաձեռնողներ համդիսացան Եգիպտոսից հալածական թիւրքերը։

Ազգային ինքնապաշտպանութեան կօմիտէտը հաշիւ չէ ներկայացրել իր ստացած գումարների մասին։ Ենթադրում են, որ այդ գումարները չեն ծախսվել իրանց բուն նպատակին։

Զավիդը զօրքերի միացրդով մտաւ Վալօն և փոխարինեց կառավարական շինութիւնների վրա ալբանական դրօշակը օսմանեան դրօշակով։

Կահիրէ.—Լորդ Կիտչէներին Ադրիանուպօլսի անգլիական հիւպատոսը հեռագրեց, խնդրելով օգնել անյապաղ՝ ծայրայեղ թշուառութեան մէջ գտնվող մահմեդականներին։

Պարիզ.—Մայիսին սպասվում է Ալֆօնս թագաւորը։ Յունիսի սկիզբներին Պուանկարէն այցելելու է անգլիական թագաւորին Լօնդօնում։ Դէլկասէն յետաձգեց Ֆրանսիա գալը կառավարութեան համաձայնութեամբ։

Բեռլին.—Երեքօրեայ վիճաբանութիւններից յետոյ զինուորական ծախքերը ծածկելու համար միջոցներ մատնանշող օրինագիծը յանձնվեց բիւջէտային մասնաժողովին։

Բեռլին.—Պետ. Հեռ. Գործ. թղթակիցը տեղեկացաւ, որ լրագրական այն լուրը, թէ իբր Գերմանիան կողմնակից է Սալօնիկը Բօլգարիային յանձնելուն, սխալ է. Գերմանիան, ինչպէս և մեծ պետութիւնները կարծում են, որ նուաճված երկիրների բաժանումը կապվում է միայն դաշնակցութեան գործը, որին մեծ պետութիւնները չը պէտք է միջամտեն։

Վիէննա.—Ֆինանսական մի խմբակ, որի մէջ մտնում են Րօտշիլդը, Լէնդէրբանկը և վարկային բանկը, ձեռք բերեց արևելեան երկաթուղիների, որոնց թւում Միտրօվիցա—Սալօնիկ գծի բոլոր ազատ ակցիաները։

Մադրիդ.—Երբ թագաւորը զօրքը դիտելուց յետոյ վերադառնում էր, սպանական բանկի մօտ լսվեցին կրակոցի ձայներ։ Թագաւորը անվնաս է։ Չարագործը կալանաւորվեց։

Բուխարէստ.—Կ. Պոլսից հեռագրում են. «Տիեզերական պատրիարքարանի սինօդը վճռեց բողոքել, որ Զմիւռնիայում զէնք է բաժանվում մահմեդականներին, և խնդրել վերացնել Միտիլէնում երեք յոյների մահապատժի դատավճիռը, որ վաւերացումն է դտել սուլթանից։

«Մահմեդական «Ունկափու» դպրոցում՝ Ստամբուլում՝ ոստիկանութիւնը գրաւեց 28 մաուզէրհլուբերի համաձայն, այնտեղի հրացանների թիւը հասնում է 700-ի։ Խուզարկութիւնները շարունակվում են»։

Բէլգրադ.—Սկուպշտինայում ֆինանսների մինիստրը յայտնեց, որ ենթադրվում էր, թէ պատերազմը կը տևէ 3 ամիս և դրօշակի տակ կը լինի 320,000 զինուոր, մինչդեռ պատերազմը երկարվեց և զէնքի կոչվեցին 402,000 մարդ։ Մինիստրը խնդրում է սկուպշտինայից 30 միլիոն ծախքը և նորից յատկացնել 60 միլիոն զինուորական կարիքների, նոր շրջանների վարչական կազմակերպութեան, երկաթուղիները աւարտելու համար։ Մինիստրի ճառը ընդունվեց ծափահարութեամբ։

Սկիւտարը պաշարող զօրքի հրամանատար Բօյօվիչը հաղորդագրում է, որ անկարելի է շարունակել պաշարումը իր ձեռքի տակ գտնվող միջոցներով։ Բօյօվիչին հրամայվեց դադարեցնել պատերազմական գործողութիւնները։

Առևտրական պալատը մի մասնաժողով ընտրեց աւստրիական ապրանքներին բօյկօտ կազմակերպելու համար։

Լիւբլեանա.—Հրաման արձակվեց Սկիւտարի անկումը տօնելու արգելքի մասին, որ կը համարվի ցոյց միապետութեան դէմ։

Շուշի.—Սարգիս Բաբամանօվի տան յատակի տակ գտնվեց մի մեծ թնդանօթ, որ 1905 թ. ծառայում էր «Դաշնակցութիւն» կուսակցութեան յեղափոխական նպատակներին։

Տօկիօ.—Պաշտօնական օրգանում տպված են մի շարք յուզիչ տեղեկութիւններ Չինաստանից, ի միջի այլոց՝ թէ դաւադրութիւն է կազմված Իւանշիկայի կեանքի դէմ և թէ պատրաստվում է երկրորդ յեղափոխութիւն։

դիմամբ հաշտութիւն կնքելը՝ նորանոր գործողութիւնների պատրաստութիւններ տեսնելու նպատակով։

Լօնդօն (Ուշացած).—Րէյտէրի գործակալութիւնը տեղեկացաւ, որ դեսպանաժողովի երէկվայ խորհրդակցութեան մէջ քննվեց դաշնակիցներին ուղղված մեծ պետութիւնների նօտան։ Վկայվեց, որ բոլոր կառավարութիւնները հաւանութիւն տուին անցեալ նիստում ընդունված որոշման հիմնական կէտերին։

Դիւանագիտական շրջաններում տիրում է լաւատես տրամադրութիւն։ Միակ անորոշ ներկայանում է Սկիւտարի հարցը։ Առայժմ դրական տեղեկութիւններ չը կան Չերնօգօրիայի ընդունած դիրքի մասին։ Այս հարցը, կարծում են, կարելի է լուծել առանձին։ Պատասխանատու խաւերում այն կարծիքն է տիրում, թէ նախնական հաշտութիւնը կարելի է ստորագրել այս շաբաթվայ ընթացքում։ Ռուսաստանի յայտարարութիւնը երևաց ժամանակին և թողեց նպաստաւոր ազդեցութիւն։ Քաղաքական հորիզոնի բարելաւման նշաններից մինն էլ Գրէյի և Գամբօնի Լօնդօնից մեկնելն է նկատվում։

Վիէննա.—«Նէյէս-Վինէր-Տագ.»-ը ասում է. «Ֆրանց-Յօզէֆ կայսրը ամբողջ ժամանակ չափազանց զբաղված է, հետևելով քաղաքական դրութեան զարգացմանը և ձգտելով նպաստել բալկանեան ճգնաժամի խաղաղ լուծմանը։ Քաղաքական գործիչները վերջին օրերս լսել են կայսրի բերանից, [illegible] թիւնը գտնում է բարելաւված»։

Լօնդօն. — Կայացաւ դեսպանաժողովի նիստը։

Պետերբուրգ.—Պաշտօնապէս հաղորդվում է, որ ծովային բոլոր տեսակի պաշտօնեաներին արգելված է մասնակցել ամէն տեսակ համախմբումներին, ժողովներին ու ցոյցերին։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱԳՐԻ ԱՌԻԹՈՎ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

29, 30 և 31 մարտի

Բեռլին.—Մամուլը քննում է Սազօնօվի յայտարարութիւնը նպաստաւոր տօնով և ընդգծում է նրա նշանակութիւնը խաղաղութեան համար։

Բեռլին.—Տեղեակ շրջաններում գործակալութեան թղթակցին յայտնեցին, որ ռուսաց կառավարութեան յայտարարութիւնը գեղեցիկ՝ տպաւորութիւն գործեց տեղիս պաշտօնական շրջանների վրա, որոնք գոհունակութեամբ ընդգծում են, թէ կանցլէրի վստահութիւնը դէպի ռուսական պաշտօնական քաղաքականութիւնը շուտով վաւերացումն գտաւ ռուս կառավարութեան կողմից, որին անկասկած պէտք է ուրախանայ համայն Եւրոպան։

Պարիզ—«Ժուրնալ-դէ-Դէբան» ասում է. «Ռուսաց արտաքին գործերի մինիստրութեան յայտարարութիւնը ապացուցանում է, որ Ռուսաստանը ճիշդ է ըմբռնում ծովային ցոյցի օրինականութիւն ու արդարութիւնը»։

Հռոմ.—Հասարակական կարծիքը և մամուլը ողջունում են Սազօնօվի յայտարարութիւնը, որ գերազոյն ապացոյց է, թէ Ռուսաստանը խաղաղութիւն է կամենում։

Վիէննա.—«Նէյէս-Վինէր-Տագ.»-ը գրում է. «Ռուսաց արտաքին գործերի մինիստրութեան յայտարարութեան մէջ Նիկօլայ թագաւորի վրա ծանր մեղադրանքներ են բարդված, որ շատ խիստ հակադրութիւն է ռուսական պանսլաւօնական հոսանքներին։ Այժմ Սերբիան պէտք է մնայ միայնակ։ Սազօնօվի սատծները գրաւական են եւրոպական համերգի պահպանութեան»։ «Ցէյտը» գայրացած է, որ Ռուսաստանը ափաշկարա իր հովանաւորութիւնն է յայտնում Բալկաններին վրա, և մատնանշում է, որ դա սպառնալիք է Աւստրո-Ունգարիայի երեսին։ Աւստրիա-

ԲԱԼԿԱՆԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

29, 30 և 31 մարտի

Սօֆիա.—Մարտի 25-ին բօլգարները պատերազմի դաշտում մի քանի յաղթութիւններ շահեցին։

Պարիզ մեկնեց մասնակցելու ֆինանսական հարցերը քննելու համար գումարված մասնաժողովի նիստերին բօլգարական ներկայացուցիչ Ստոեանօվը։

Բուրգասի իշխանութիւնները աւստրիական «Գրաց» շոգենաւի վրա գրաւեցին թիւրքական 16 փչացած թնդանօթներ, որոնք ուղարկվում էին Գերմանիա՝ վերանորոգութեան համար։

Ֆէրդինանդ թագաւորը չորրորդ զօրաբանակի հրամանատարի ուղեկցութեամբ այցելեց Բուլաիրի բօլգարական զօրքերի դիրքերը և իր խօսակցութեան մէջ գովեց զօրքերի քաջութիւնը, որոնք ոչնչացրին դաւաճան թշնամուն և հասան մինչև Մարմարա ծովի ափը, ուր ձգտում էին նրանց նախնիքները։

Աթէնք.—Ծովային մինիստրի հրատարակած ծանուցագրից երևում է, որ «Ժէրավնօս» հականաւամատը ռմբակոծել է Այվալըկի հեռագրական կայարանը և քարուքանդ է արել Ալիարնակի զօրանոցները։

Լրագիրները հաղորդում են, որ Կաստելօրիզօյից իտալական ռազմանաւերի հեռանալուց յետոյ՝ թիւրքերը կղզու վրա կառուցած առաջ բերին և տանջեցին կանանց։ Յունաց կառավարութիւնը միջոցներ է ձեռք առել պաշտպանելու կղզու յոյն ազգաբնակութիւնը։

Բէլգրադ.—Լուր է տարածված, որ Սկիւտարի տակ գործող սերբ զօրքերի հրամանատարին պատուիրագրված է ժամանակաւորապէս դադարեցնել պատերազմական գործողութիւնները։

Սուէց.—Գերմանական մի նաւ ռազմամթերքով և տանելիքով մտաւ Կարմիր-ծովը՝ յանձնելու այդ ամենը «Համիդիէին»։

ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽՕՐԵԱԿԻՆ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

31 մարտի

Բեռլին.—Պետերբուրգի Հեռ. Գործ. թղթակիցը տեղեակ աղբիւրներից հաւաստիացաւ, որ դաշնակիցներին ուղարկված պատասխանի մէջ մեծ պետութիւնները պատրաստակամութիւն են յայտնում ընդառաջ գնալ բալկանեան պետութիւնների ցանկութիւններին. բայց և այնպէս այդ պատասխանի մէջ պահանջվում է դադարեցնել պատերազմական գործողութիւնները. հակառակ դէպքում, մեծ պետութիւնները կը մտածեն, որ բալկանեան դաշնակցութիւնը ձգձգում է

կան դիպլօմատիան պէտք է պաշտպան կանգնէ միապետութեան շահերին։ «Նէյէ-Ֆրէյէ-Պրեսսէն» ասում է, որ յամենայն դէպս Ռուսաստանը խաղաղութեան է ձգտում։

—

Վիէննա.—Ֆինանսների մինիստրը յայտնեց, որ Աւստրիայի յարաբերութիւնները Սերբիայի և Չերնոգորիայի հետ բարելաւվել են և անմիջական վտանգ չեն սպառնում. չը լուծված հարցերը մօտ են իրանց նպաստաւոր լուծման։

—

Բուդապեշտ.—Լրագիրները ողջունում են ռուսական կառավարական յայտարարութիւնը իբրև հաշտութեան երաշխիք։ Կօշուտի «Էգիետէրտէշ» լրագիրը գտնում է, որ Ռուսաստանը իր այդ յայտարարութեամբ յաղթութիւն տարաւ Աւստրիայի վրա։

ՄԵՐՁԱՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԴԷՊՔԵՐԸ

(ԼՐԱԲԵՐԻ ՄԸ ՅՈՒՇԱՏԵՏՐԸ)

Էդիրնէէն յետոյ Շկոտրա

Կ. Պոլիս, 22 մարտ

Այլևս Թիւրքիա ոչինչ ունի պարծենալու։ Էդիրնէի անկումը և անոր յաջորդող Շկոտրայի անձնատուութիւնը կատարելապէս սարսափի մատնած է թիւրքութիւնը, որ այլևս կրթնելու ոևէ հիմ և ուժ չունի։

Այլևս յուսահատութիւնը ընդհանուր է և դիմադրական ոյժ չէ մնացած։

Այնպէս որ՝ երբ եւրոպական մեծ պետութեանց ներկայացուցիչները ծանուցագրով մը հաշտութեան առաջարկ ներկայացուցին, Բ. Դուռն անմիջապէս ընդունեց այս առաջարկը առանց վարանման և 24 ժամ չըլրած արդէն հաղորդած էր իր հաշտութեան տրամադիր ըլլալը պետութեանց ներկայացուցած պայմաններով։

Կառավարութիւնը այս քայլը առնելով հիմա աւելի մեծ պատասխանատւութիւն մը կը ստանձնէ, քանզի, որ ստանձնած էր առաջ Քեամիլ-փաշա, որ պետութեանց միջնորդութիւնը կընդունէր՝ Թիւրքիոյ ապահովելով տնտեսական ու քաղաքական առաւելութիւններ, որոնց վրայ գոնէ պնդելու համարձակութիւնն ալ չէ ունեցած Մահմուդ Շէվքէթ-փաշայի դահլիճը։

Այս պայմաններուն մէջ, շատ զարմանալի է, որ թիւրք ժողովուրդը առանց վարանման կը հանդուրժէ այս կարգադրութեան, որ մահացումն է Թիւրքիոյ։

Կը սպասէինք, ընդհակառակը, որ Թիւրքերը ըմբոստանային ու ցոյց տային ասպետական ոգի՝ պատուաւոր հաշտութեան մը տեղ իրենց այս նուաստացումը հարկադրող դահլիճին դէմ և զայն տապալելու քաջութիւնը ունենային։

[illegible] Թիւրքերէն՝ կոյր աչքէն արտասուք սպասելու կը նմանի։

Այս անբարոյացած ցեղը այլևս դատապարտուած է մեռնելու իրայն. ինքզինքը քաղաքակիրթ հռչակելու յաւակնող Եւրոպան է, որ քաջութիւն չունի նախաձեռնարկ ըլլալու մահավճիռը ստորագրելու։

Թիւրքը—ըլլայ հին և նոր հաւասարապէս—ցոյց տուաւ թէ անընդունակ է երկիր կառավարելու և արդի քաղաքակրթութեան պէտքերը ըմբռնելու։ Կողոպտել, թալանել և աւերել. ահա իր պաշտօնը։

Թիւրք տարրը արդէն շինծու ցեղ մըն է, որ պէտք է տարրալուծուի և վերածուի իր նախնական տարրերուն։

Եւրոպական Թիւրքիոյ թիւրքացած սլաւոնները արդէն սկսած են այդ տարրալուծման գործը առաջ տանիլ, իսլամացած սլաւները վերստին սլաւ քաղաքակրթութեան և քրիստոնեայ կրօնին առաջնորդելով։ Բօշնաքները իսլամ սերբեր են պարզապէս, ինչպէս պօմաքները իսլամ բուլղարներ։ Իսլամացած յոյներ անթիւ են 500 տարիներէ ի վեր, և իսլամ առնաուտները՝ վերջին կրօնափոխ եղած են։

Այսօր, երբ մահիկը կը վտարուի իր բռնակալած երկիրներէն, բնական է թէ բռնի ուժին առջև տեղի տուած տարրերը՝ աւելի զօրաւորին առջև տեղի տան և դառնան իրենց նախկին դաւանութեան և անոր մէջ ուծանման։

Արդէն պօմաքները, որ իրենց ծագումը շատ որոշ գիտեն, սկսած են խումբ-խումբ Թողուլ իսլամութիւնը և դառնալ քրիստոնէութեան և վերջապէս բուլղարանալ։ Եպիրոսի մէջ ալ անշուշտ պիտի պատահի նոյնը, ինչպէս Մակեդոնիոյ։

Ալբանիա ալ քրիստոնեայ պետութիւն մը ըլլալու պարտաւորուած է, որով Թիւրքացած շատ մը անհատներ իրենցմէն անկէ կը բաժնուին։

Եթէ այսօր Թոյլ տրուի, որ Անատոլուի մէջ ալ այս կազմալուծումը պատահի, իրական Թիւրք պէտք չէ մնայ։

Քիւրդերը, արաբները, Թիւրքմէնները, չերքէզները առանձին ազգեր են և Թիւրքերու հետ ոևէ կապ չունին։

Սակայն անհամար են Թուով այս ազգերէն անհատներ, որոնք Թիւրքացած են կամ իբր Թիւրք գործած են։

Եթէ անոնք ձերբազատուին պետականութեան և կրօնի շնորհիւ Թիւրքացման հոսանքէ, շատ տարակուսելի է որ Թիւրքերու Թիւը 1½ միլիոնը գերազանցէ։

Այն ատեն արդէն ինքնին երևան կելլէ, թէ անիկա իշխելու իրաւունքն ալ կորսնցուցած է։

Շատ մօտալուտ չէ անշուշտ Թիւրք ցեղին կազմալուծումը, քանի որ Եւրոպայի հովանաւորութեամբ անիկա կը պահէ իր կառավարութիւնը, սակայն օր մը անխուսափելի պիտի դառնայ այն, երբ Արևելքի մէջ պետութեան և կրօնի գաղափարներուն անջատումը նուիրագործուի քաղաքակրթու- [illegible]

Արևելքի մէջ որքան ատեն որ ազգութեան հետևանօք ազգայնական գաղափարները չեն տարածուած, այս վտանգը Թերևս հեռու կարծուի, սակայն օր մը անշուշտ պիտի հասնի այդ ժամանակը։ Հայորդի

ԿԻԼԻԿԵԱՆ ԽԱԲՐԻԿՆԵՐ

Ադանա, 13/26 մարտ

◆ Կըսուի թէ Մէկքէի շէրիֆը տասնեակ հազարաւոր զօրքերով ճամբայ ելած է սրբազան պատերազմին իր օգնութիւնը բերելու։ Թէև աղէկ կըլլար, փոխան անօգուտ օգնութեան մը, սա արաբացիքը նուազ գլխացաւութիւն մը ըլլալէ դադրէին։ Պէտք չէ մոռնալ, որ արաբական երկու հզօր ցեղապետներ—Իմամ Եահեան և Սէիդ Իդրիսը—մեր պետութիւնը այնքան յոգնեցուցին եւ՝ այժմ արդէն կիսանկախ կապրին։

◆ Հակիթթիհադական պաշտօնեաներուն փոփոխութիւնը կամաց-կամաց, բայց անընդհատ կը շարունակուի։ Թէև արդի ներքին գործոց մինիստրը երբ պաշտօնի եկաւ, շրջաբերականով մը, յանձնարարելով գաւառական պաշտօնէից շարունակել գործերնին, կը յարէր, որ ինքը բնաւ պիտի չուզէ փոխել զիրենք, ինչ կուսակցութեան ալ պատկանելու ըլլան, եթէ ուղիղ պաշտօնավարութիւն մը ունենան։ Բնական է, և ամեն մարդ գիտէր, որ անիկա ալ խօսք մը մնալու դատապարտուած էր, որոնցմով այնքան առատ է «ասաց և եղեւ»-ով շինուած մեր երանելի երկրին մէջ։ Իթթիհադականը գործի եկած էր... իրեններն լոկ ապրեցնելու համար։

Մեր վիլայէթին մէջ ևս երկու կարևոր միւթէսարրըֆներ փոխուեցան, պարզապէս իրենց տեղը իթթիհադականներու տալու համար։

Սիս միւթէսարրըֆը, որուն խաղաղասէր ջանքերուն շատ բան կը պարտի Հաճըն, իր յուզուած օրերուն մէջ, պաշտօնանկ է։ Պաշտօնանկ եղաւ և դեռ ոչ շատ ատեն առաջ եկած Մերսինի միւթէսարրըֆ Նուվմանքի էֆէնդին և տեղը դրկուեցաւ Իթթիհադի մեբուսներէն Սաբրի-բէյ։

Բնական է, որ մենք ասոնք կը յիշենք չէ թէ այն պատճառով, իրենց որ այս թէ այն կուսակցութեան պատկանիլը կարևոր պարագայ մը կը նկատենք իրենց կառավարելուն համար, ոչ—ժողովուրդեան համար ատիկա բան մը չի նշանակեր—այլ ցուցնելու թէ ինչպէս մեր մէջ ամեն ինչ անկայուն է և կապուած հովերու և քմահաճոյք։

Պաշտօնեաներու աղէկութիւնը ի Թիւրքիա բաղդատական մըն է, այսինքն 100-ին, 1000-ին վրայ բաղդի բերումով աղէկ մէկու մը հանդիպելով, ժամանակ մը մենք ալ լաւութեան օրերու երազներով կօրօրուինք, մինչև որ ընդոստ փոփոխութիւնը կրկին մեր սովորական յոռի իրականութեան դէմ դնէ մեզ։

Մերսինի նախորդ յոյն միւթեսարրըֆը տասնեակ մը տարի Համիդին օրով Ջէյթունի կայմական էր և Թիւրքէ մը աւելի Թիւրք ըլլալ սորված էր իր դիրքը պահպանելու համար։ Ազատութեան հռչակումին՝ պարզապէս վռնտեցին զինք։ Դիտող

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԷԿԶԱՐԽԻ ԴԻՄՈՒՄԸ ԷՋՄԻԱԾՆԻ ՍԻՆՈԴԻՆ

Պաշտօնական «Кавказъ» լրագրի մէջ տպված է ռուսաց սինօդի վրաց-իմէրեթիայի կանտօրի (Վրաստանի էկզարխատի) որոշումը, կայացած 1913 թ. փետրվարի 16-ին հայ-լուսաւորչականների և օրթոդօքսների միջև կայացող ամուսնութիւնների առիթով։

Գործի էութիւնը հետևեալն է։

Դօցենկօ անունով մի գիւղացի կին, ուղղափառ, կամեցել է ընդունել հայ-լուսաւորչական դաւանութիւնը և հայոց հոգևոր իշխանութիւնը ընդունել է նրան։ Այդ առիթով Վրաստանի էկզարխ Իննօկէնտի արքեպիսկոպոսը դիմում է 1912 թ. հոկտեմբերի 23-ին Կովկասի փոխարքային և խնդրում, որ առաջարկվի Էջմիածնի հայ-լուսաւորչական սինօդի պրօկուրօրին՝ ցոյց տալ վերջինին (սինօդին), թէ սրա ընթացքը խառն ամուսնութիւնների գործերի մէջ համաձայն չէ եկեղեցական-պետական օրէնքի և ռուսաց սինօդի որոշումների հետ, միևնոյն ժամանակ խնդրվի նոյն պրօկուրօրից՝ առաջարկել Էջմիածնի սինօդին՝ հրամանագրել բոլոր հայոց կօնսիստօրիաներին, որ հայոց հոգևորականութիւնը ամեն կերպ աշխատէ ծանօթացնել իր հօտին այն խնդրական հայեացքների հետ, որ օթօդօքս եկեղեցին ունի խառն ամուսնութիւնների մասին, նախազգուշացնելով միաժամանակ հայոց հոգևորականութեան այն քրէական պատասխանատւութեան մասին, որ սպառնում է նրան այն դէպքում, երբ նա պրօզելիտիզմի (հաւատափոխութեան) փորձեր անի։

Փոխարքան իր գրութեամբ 1913 թ. փետրվարի 13-ին, յանուն էկզարխի, յայտնում է, որ այդպիսի հրաման ուղարկել է Էջմիածնի հայոց սինօդի պրօկուրօրին։

Վրաց էկզարխի կանտօրայի կայացրած որոշման մէջ, որ եղել է 1912 թ. հոկտ. 6-ին, ասված է հետևեալը.

«Խնդրել Կովկասի փոխարքային բանակցել ում հետ հարկաւոր է, որպէսզի Էջմիածնի սինօդը հրամանագրէ ենթակայ հայ կօնսիստօրիաներին՝ 1) որպէսզի հայոց հոգևորականութիւնը բացատրէ իր հօտին ամեն մի յարմար առիթով, ա) որ հայերի և ուղղափառների խառն ամուսնութիւնները պատկանում են իրանց ոյժը՝ կատարված լինեն նրանք միայն և եթ ուղղափառ եկեղեցում թէ լրացուցիչ կերպով, ամուսնացողների ցանկութեամբ, նաև հայոց եկեղեցում. բ) որ հայերի ամուսնութեան համար ուղղափառ անձանց հետ կարիք չը կայ որ ոչ հայերն ընդունեն ուղղափառութիւն, ոչ էլ ուղղափառներն ընդունեն հայ-լուսաւորչական դաւանութիւնը և Թողնեն ուղղափառութիւնը, այլ հարկաւոր է միայն, որ այդպիսի խառն ամուսնութիւնը, կատարելով հանդերձ բոլոր օրինական ձևակերպութիւնները, կատարվի առաջ և պարտադրաբար ուղղափառ եկեղեցում և յետոյ, ամուսնացողների ցանկութեան դէպքում, նաև հայոց եկեղեցում. գ) որ ոևէ ձևով գործ դրած ստիպմանքը՝ փոխել դաւանութիւնը այն նպատակով, որ խառն ամուսնութիւնը կատարվի հայոց եկեղեցում, առաջինը, համաձայն չէ քրիստոնէական վարդապետութեան ոգուն, ուղղափառ եկեղեցու արժանապատւութեան, իբրև ռուսական պետութեան մէջ տիրապետող դաւանութիւն, և հռչակված դաւանական ազատութեան հետ, երկրորդ, սպառնում է քրէական պատասխանատւութիւն (93 յօդ. 3 կէտ քրէական օրէնսգրքի) և 2) որ իրանք կօնսիստօրիաները աշխենին չընդունեն ուղղափառներից ոչ ոքից խնդրագրեր՝ Թոյլատրելու կատարել ամուսնական կարգ միայն հայոց եկեղեցու կանոններով (յօդ. 67, կէտ 3 քաղաք. օրէնքների, հատոր X)։

Այժմ սինօդական կանտօրայի պրօկուրօրը դիմել է Էջմիածնի սինօդի պրօկուրօրին հարցմունքով, թէ ինչ է արել հայ-լուսաւորչական սինօդը փոխարքայի առաջարկի համար։

Ցանկալի է, որ Էջմիածնի սինօդը մամուլի միջոցով բացատրէր, թէ ինչ որոշումն է կայացրել այդ հարցի մասին և ինչ պատասխան է տուել փոխարքայի առաջարկին։

ՀԱՃՈՒԱԳԻՒՏ ԵՐԵԿՈՅԹ

Ուրբաթ, ամսիս 5-ին, պէտք է կայանայ Սայաթ-Նօվայի անուան արևելեան երեկոյթ Թիֆլիսի Ժողովարանի դահլիճում։ Բնականաբար ենթադրում ենք, որ հասարակու- [illegible] այլ և շատ շատերը դուրս կը մնան, որոնք օր առաջ չեն հոգայ տոմսակ ձեռք բերելու։ Ենթադրում ենք այսպէս, որովհետև երևելի աշուղ-բանաստեղծ Սայաթ-Նօվայի ստեղծագործութիւնների հմայքը անուշադիր չեն կարող մնալ հասարակութեան կողմից։

Եւ իրաւ, երբ իր ժամանակին մամուլի մէջ կոչ եղաւ յիշեալ սիրոյ երգչի մահարձանի առիթով և երբ Թիֆլիսի երգիչներն ու աշուղները անմիջապէս շտապեցին իրանց սուղ միջոցներից բաժին հանել այդ բանի համար և վերջապէս երբ նոյն աշուղները առանձին ոգևորութեամբ առաջարկեցին իրանց ծառայութիւնը արեւելեան երեկոյթ կազմելու նկատմամբ, ուր պէտք է նուագեն ու երգեն բացառապէս Սայաթ-Նօվայի երգերից, իրանց հարազատ եղանակներով,—այս հանգամանքը շատ բան է ասում մեզ։

Մինչև օրս հաւաքված փոքրիկ գումարի մէջ կան նոյնպէս, այսպէս ասած, անկեղծ և սրտաշարժ կօպէկներ, որ բերել հասցրել են դռնէ-դուռ ման եկող կոյր աշուղները։ Ո՞վ չէ տեսել նրանց՝ սառնամանիքին կիսամերկ, ձեռքները փէտացած և սազին զարկելուց առաջ Թմրած մատները բերանի գոլորշիով տաքացնելիս։

Այս իրողութիւնից յետոյ իրաւունք ունենք համոզված լինելու, որ հասարակութիւնը, որքան էլ անտարբեր լինի ուրիշ հարցերում, այս բացառիկ դէպքում կատարեալ արձագանք կը տայ և իր ներկայութեամբ կը պատուէ մեր պարծանք Սայաթ-Նօվայի յիշատակը։

Ահա այս վստահութիւնն է դրդել երեկոյթը ձեռնարկողներին ոչ ոքի տոմսակ չուղարկել և չը ստորացնել մեծ մարդու անունը, այլ Թողնել իւրաքանչիւր անձի ազատ կամքին՝ ազատ արտայայտել իր զգացմունքը իր ուզած ձևով։

Սայաթ-Նօվան պատկանում է ամբողջ Կովկասին, հետևապէս հաւասար կերպով հայերին, վրացուն, Թուրքին, որոնց լեզուներով երգել է այնքան վսեմ ձևով սէր ու գեղեցկութիւն կէս դար շարունակ։

Գ. Բաշինջաղեան

Յ. Գ.—Խնդրում ենք տեղական թերթերին արտատպել, Թէկուզ քաղուածօրէն ամսիս 5-ից ոչ ուշ։

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

Համբարձում Հարութիւնեանի մահը

Խանքենդ, 20 մարտի

Այսօր այստեղ տեղեկութիւն ստացվեց, որ Մոսկվայում իր մահկանացուն կնքել է մետաքսի և օղու յայտնի գործարանատէր շուշեցի Համբարձում Հարութիւնեանցը։

Համգուցեալը, որպէս գործարանատէր, իր բարեխղճութեամբ գերազանցել է Ղարաբաղի միւս գործարանատէրերից. Նրա գործակատարը կամ բանւոր-բանւորուհին իր աշխատանքի վարձը միշտ ժամանակին է ստացել և իր կարիքներին գործադրել։ Համգուցեալը այն գիւղերում, որտեղ գործարան ունի—օրինակ Խանածախ, Բալլուջա, Պառեցէք և այլն—չէ Թողել, որ գիւղացիք փողի համար նեղութեան մէջ ընկնեն կամ դիմեն վաշխառուներին տոկոսով փող խնդրելու, այլ ինքը հարկաւոր գումարը բաց է Թողել և կրկնակը անցնելուց ամիս-ամիս բանւոր-բանւորուհիների աշխատավարձից դուրս եկել։

Համգուցեալի ժառանգները կարգադրել են այն գիւղերում, որտեղ գործարան ունեն, բոլոր գիւղացիներին հոգեհաց տալ։

Հօր Թողած բարի անունը ընդ միշտ վառ պահելու համար՝ լաւ կը լինէր, եթէ հանգուցեալի ժառանգները մեր շրջանում մի սպառողական ընկերութիւն բանալու օժանդակութիւն տային։ Դա յաւիտեան անմոռանալի մի կոթող կը լինէր բարի հօր յիշատակին։

Ա. Ասլանեան

—

Ուսանողական էքսկուրսիա Կ. Պոլիս

Վաղարշապատ, 27 մարտի

Ինչպէս իմացանք, ճեմարանի հ. տեսուչը մտադիր է այս ուսումն. տարվայ վերջին՝ քննութիւններից յետոյ երրորդ լսարանից ուսանողներին—Թւով 8 հոգի—էկսկուրսիա ուղարկել դէպի Կ. Պոլիս։ Ասում են, որ ծախքի կէսը նախանշել համաձայն հոգալու է Մայր Աթոռը։

Արդեօք լսարանցիների սուղ դրութիւնը չի խանգարի, արդեօք չի՞ դառնայ այդ ցանկալի և ուսումնական ճանապարհորդութեանը։

Գովելի է տեսչի այդ ձեռնարկութիւնը և ցանկալի է, որ իրագործվի այդ մտադրութիւնը։

Այս երկու օր է, ինչ արևը իր կենսատու տաքութիւնը բաշխում է թէ կենդանական և թէ բուսական Թագաւորութեանը։

Աղքատ ընտանիքները հազիւ ազատվեցին մեկ ամսին ձիւն ունեցող դաժան ձմեռից և սկսեցին մի փոքր շունչ քաշել։ Եթէ պայծառ օրերը այսպէս շարունակվեն մինչև ամսիս վերջը, թէ դաշտային և թէ այգիների աշխատանքները կը սկսվեն։

Վ. Ք. Աղաջանեան

—

Մի ցաւալի դէպք

Զաքաթալա, 28 մարտի

Այսօր երեկոյեան շրջանիս պահակախմբի ստրաժնիկներից մէկը, ծար լեզգիբնակ գիւղացի, խիստ արբած դրութեան մէջ, տեղիս բազարի հրապարակում սկսում է անկարգութիւններ անել։ Հաւաքվում են ոստիկանները, փորձում են ձեռքից առնել ատրճանակը, Թուրը, բայց ի զուր... Ատրճանակի երկու հարուածով մահացու կերպով վիրաւորում է լեզգի ոստիկան Ասհադին ու ինքը ատրճանակը ձեռքին չքվում է դէպի պահակների բէլերը։ Սկսվում է այդ րօպէին անտեղի իրարանցում—բազարում. շատերը երկիւղից փակում են իրանց խանութները։

Սօյգադէ

ՇՈՒՇԻ-ԵՒԼԱԽ ԵՐԿԱԹՈՒՂՈՒ ԳԻԾԸ

Բագու, 27 մարտի

Ամսիս 20-ին Սարուխանովօ-Կուրինսկի ակց. ընկ. գրասենեակում մրցումն էր նշանակված հողային գործերը կապալով տալու համար։ Ժողովվել էին մի շարք կապալառուներ զանազան քաղաքներից ու Բագուից. դրանցից իւրաքանչիւրը ներկայացրեց իր գները բաց ու փակ ծրարներով։ Սպասվում էր Սարուխանեանին, որպէսզի անօրէնութիւն անէ, յարմար կապալառուներ ընտրէ, քանի որ ինքը այդ գործին քաջ ծանօթ է։

Երէկ Պետերբուրգից եկաւ Սարուխանեանը։

Որքան մեզ յայտնի է, կապալառուները իրանց գործը պիտի սկսեն ոչ ուշ, քան մինչև ապրիլի 15-ը։

Աւելորդ չեմ համարում մի քանի մանրամասնութիւններ տալ «Մշակի» ընթերցողներին։

Ամբողջ գիծը ունենալու է 5 կայարան, որոնցից առաջինը՝ Եւլախ, 2-րդը՝ Թարթառ, 3-դը՝ Խաչէն, 4-դը՝ Ասկարան և 5-դը՝ Շուշի։ Բացի այդ կայարաններից, ունենալու է և կիսակայարան (разъѣздъ) նոյնպէս հինգ տեղ, այն է՝ 1-ին Սարօվ, 2-դ՝ Աղդարա, 3-դ՝ Աղդամ, 4-դ՝ Բալուջա և 5-դ՝ Խանքենդի։

Գծի ընդհանուր երկարութիւնը լինելու է 97 վերստ։ Եւլախ-Շուշի ճանապարհին ծանօթ մարդիկ կիմանան, որ այդ գիծը մեծ մասամբ դժուարութիւններ չը պիտի հանդիպի տեխնիքական տեսակէտից։ Եւլախից սկսած մինչև 74 վերստ համարեա թէ ուղիղ ճանապարհ է, ինչպէս այդ ցոյց է տալիս նաև քարտէզը, որը յատուկ պատրաստված է գծի կառուցման համար։ Իսկ դեռ Ասկարան կայարանը չը հասած, երեք վերստ մնացած, սկսվում է դժուարին գործ, որը գլխաւորապէս հողային է մինչև Բալուջա, իսկ մնացեալ 13 վերստը ապառաժ է, ուր անհամար դժուարութիւններ կան։

Ապառաժ վայրերը պիտի ուղղացնել, քանդել, միմիայն վառօդով ու պայթուցիկ նիւթերով։

Հողային գործի համար կապալառուներին տրվում է ժամանակամիջոց ոչ աւել մի տարուց, իսկ եթէ մինչև յիշեալ ժամանակամիջոցը անկարող եղան պատրաստել, նրանք պիտի կորցնեն իրանց գրաւականը—գործի 10%-ը։

Ինչպէս ամբողջ գիծը, նոյնպէս գնացքի երթևեկութիւնը երկու տարուց առաջ անկարելի է վերջացնել ու սկսել։

Հողային գործը դեռ չաւարտված կը սկսվեն այլ աշխատանքները, ինչպէս շպալների դասաւորումը, մօտ 70 քարէ կամուրջների, 6—7 մեծ ու փոքր երկաթէ կամուրջների, կայարանների շէնքերի կառուցումն և այլն։

Ամբողջ ծախքը ճանապարհների հաղորդակցութեան մինիստրութեան մէջ հաշւված է 4 միլիոն րուբլուց քիչ աւելի։ Դժբաղդաբար այդ գումարի մի չնչին մասը գոյացաւ երկու տարի առաջ բաց Թողված ակցիաներից, որը շատ էլ աչքի չէ ընկնում, իսկ մնացեալը ծածկում է Սարուխանօվօ-Կուրինսկի ակցիոներական ընկերութեան վրա, որի գլխաւոր փայատէրերն են՝ Մ. Մ. Սարուխանեան, Րիլսկի և Աւան-Իւզբաշեան։

Երկաթուղու կառուցման մէջ սկզբից մեծ Թափով հրապարակ եկաւ նաև յայտնի Թաղիևը, բայց վերջերում նա հրաժարվեց։

Շուշեցիք մեծ սխալ գործեցին ժամանակին մեծ Թւով ձեռք չը բերելով յատկապէս երկաթուղու համար բաց Թողնված ակցիաներին, որի արժէքն էր 50 ր. և որը պիտի մոցվէր բանկային հաստատութեան մէջ ութ ամսվայ ընթացքում։ Այդ յարմարութիւնը ստեղծել էր Սարուխանեան, որպէսզի իւրաքանչիւր մարդ, բանւոր թէ արհեստաւոր, ծառայող թէ վաճառական, հնարաւորութիւն ունենայ գնելու և մասնակցելու. սակայն, ինչպէս անցեալում էլ ասացի, չար լեզուները ջուրը պղտորելով խանգարեցին՝ ժողովրդին հաւատացնելով, որ դրամները կարող են կորչել և այլն։ Բայց այժմ, դժբաղդաբար, դժուար է ստանալ ակցիաներից նախ այն պատճառով, որ մի քանի կապիտալիստներ կենտրոնացրել են իրանց ձեռքում, երկրորդ՝ անմտութիւն կը լինէր կարծելու, որ 50 ր. կարելի է գնել, մանաւանդ որ վերջին 1—2 շաբաթվայ ընթացքում 20% խական գնից աւելացել է։

Շուտով Շուշում կը բացվի կենտրոնական գրասենեակ, իսկ ներկայումս գործերի ղեկը գտնվում է Բագուի գրասենեակում։

Ս. Գարագաշ

Յ. Գ.—Եւլախ-Շուշի երկաթուղու գծի ներկայ և ապագայ եկամուտքի մարամասնութիւնը, որը քաղված է պաշտօնական աղբիւրներից, կուղարկեմ հետևեալ պօստով։

Ս. Գ.

ՎԵՐԱՆՈՐՈԳՎԱԾ ՆՈՒԻՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆ

Նոր-Բայազէտ, 26 մարտի

Մեր հայրենակից Սարգիս էպ. Փիլոյեան, որ այժմ Սևանի վանքի վանահայրն է, իր աշխարհական եղած ժամանակ մեր քաղաքում «Բախտ-Չայ» գետի վրա ունէր մի փոքրիկ բաղչատեղ մի քանի ծառերով, որի մի անկիւնում կառուցված էր մի կաշեգործարան (դաբաղ-խանա) և որի կէս մասը պատկանում էր եղբայր Նիկ. Փիլոյեանին։ 1894 թ. երբ Ս. Փիլոյեան ցանկութիւն է ունենում կուսակրօնութիւն ընդունել (մինչև այդ ուսուցչութիւն էր անում) իր այդ կալուածքը նուիրում է (կէսը) ծխ. դպրոցին, որպիսի կալուածքը սակայն քաղ. դումայի գնահատիչ մասնաժողովի ձեռքով գրված է լինում նրա եղբայր Նիկ. Փիլոյեանի անունով։ Դպրոցի հոգաբարձութիւնը թէպէտ տէր է լինում այդ կալուածին, բայց փաստացի կերպով չէ տիրապետում, քանի որ ոչ մի եկամուտ չէ ստանում, մինչդեռ գնալով բաղչայի պատերն էլ են քանդվում, ծառերը կտրատվում, դաբաղ-խանան փուլ գալիս և այլն, որովհետև նոյնիսկ Նիկ. Փիլոյեանն էլ ուշադրութեամբ չէ հետևում այդ կալուածքի պաշտպանութեան գործին։ Անցնում է 16—17 տարի և այդ կալուածքը ոչ մի կօպէկ եկամուտ չէ բերում, սակայն Նիկ. Փիլոյեան մտածում է իր մասը գոնէ ծախել, և երբ գնողներ են առաջ գալիս, այն ժամանակ միայն հոգաբարձութիւնը առաջ գալով աշխատում է ապագայ Թիւրիմացութիւնների առաջն առնել։

Եւ ահա անցեալ տարի դպրոցի հոգաբարձութիւնը դիմելով սրբազան Փիլոյեանին՝ Թուղթ է ստանում նրանից, որ կրկին նորոգում է իր նուիրաբերութիւնը (բաղչան և դաբաղ-խանան) յօգուտ դպրոցի՝ թէ իր և թէ նոյնիսկ իր եղբայր Նիկ. Փիլոյեանի մասը, որը նոյնպէս առանց երկբայելու իր մասը ևս նուիրում է դպրոցի օգտին՝ յետ կանգնելով ծախելու մտադրութիւնից։ Եւ այդպիսով դպրոցի հոգաբարձութիւնը վերջնականապէս ընդունելով այդ նուէրը, սկսեց նորոգել փլված պատերը և բաղչան իր տիրապետութեան տակ առնել, յայտնելով իր խորին շնորհակալութիւնը Փիլոյեաններին։

Այդ կալուածքը, որ 200 քառ. սաժէն տեղ է բռնում, այնքան էլ մի Թանգարժէք բան չէ, բայց և այնպէս ժամանակի ընթացքում կարող է մի կլորիկ գումար աւելացնել մեր դպրոցի աղքատիկ բիւջէի վրա, ուստի այդ իսկ պատճառով դպրոցի վարչութիւնը մեծ համակրանքով է վերաբերվում դէպի այդպիսի սրտաբուղխ նուիրատուութիւնը առհասարակ յօգուտ ծխական դպրոցի։

Մնում է հոգաբարձութեան, որ այդ կա-

լուածը փոխադրէ դպրոցի անունով, որի համար, ինչպէս լսեցի, դիմում է արել Երևանի փոխ-թեմակալ Խ. եպ. Մուրադբէկեանին։ Գ. Սինանեան

ՀԱՅ ՈՒՍՈՒՑԻՉ
(Գ. Խարմանեանի յոբել. առիթով)

Հայ արտում ով որ լուռ քրտինք է թափում,
Բաղդը նրան է չարաչար խաբում...
Ալ. Ծատուրեան

Եթէ մեր հայ իրականութեան մէջ կայ հասարակական ասպարէզ, ուր լուռ, առանց աղմուկի գործ են կատարում, այդ ուսուցչականն է։ Ոչ մի հասարակական ասպարէզ այնքան ծանր, պատասխանատու գործ և միևնոյն ժամանակ այնքան զրկանքներ, զոհողութիւններ չէ պահանջում, ինչպէս ուսուցչականը։

Գաղափարական մի ասպարէզ։

Գրեթէ բոլոր կրթված ազգերի մէջ ուսուցչութեան այս մեծ դերը հասկանում և արժանապէս գնահատում են. մեր մէջ է, դժբաղդաբար, որ ուսուցիչը չէ գնահատվում։

Մեր մէջ փաստ է, որ ով աղմուկ է հանում, ով ցուցամոլութիւն ունի, ով մեծ-մեծ խօսում, շլացնում է և ոչինչ չէ կատարում, նա է առաջ անցնում և գնահատվում. իսկ համեստ, լուռ, բայց քրտնաջան մշակը չէ գնահատվում, մոռացութեան է տրվում։

Մենք բաւական ժամանակ է ունենք դպրոցներ, ուսուցիչներ, բայց պատահե՞լ է արդեօք, որ հայ-ուսուցիչը եթէ ոչ նիւթապէս, գոնէ բարոյապէս գնահատութեան արժանանայ։ Անշուշտ ո՛չ։

Մեր հայ-ուսուցչութեան բաժինը միշտ եղել է կէս քաղցած վիճակը և դատապարտելի անուշադրութիւնը, ապերախտութիւնը։

Երևի փաստերի կարիք է զգացվում. օրինակները կարելի է հարիւրներով թւել։

Հէնց օրինակ վերցնենք Մեղրիի բազմերախտ ուսուցիչ Գէորգ Խարմանեանին, որի մանկավարժական 25-ամեայ յոբելեանը պէտք է ապրիլի 20-ին տօնի Զանգեզուրի երկրորդ մայրաքաղաքը՝ Մեղրին։ Միջանկեալ ասեմ, որ յոբելեանի նախաձեռնութիւնը պատկանում է Մեղրիի ուսուցչական խմբին և շրջանի մի քանի ընկեր ուսուցիչներին. և եթէ բանը մնար Մեղրիի հասարակութեան, համոզված և հաւատացած եմ, որ նա երբեք էլ չէր մտածի այդ մասին։

Ո՞վ է Գ. Խարմանեանը։ Մի իսկական, վաստակաւոր հայ ուսուցիչ, մի ազնիւ մշակ, որ 25 տարի անընդհատ հայկական մտաւոր անդաստանի միջից փշեր է քաղել և նրանց տեղը շարունակ ծաղիկներ ցանել և վարդեր անկել։ Քսան և հինգ տարի թօթքեր մաշել, սիրտ ու հոգի տրորել, ուղեղի ու մտքի հետ խաղալ, ցամաքը արտասուքով ջրել և դեռ ույժ ունենալ հոգով բարձրանալու՝ դա առնուազն նահատակութիւն է, որն ընդունակ է տանելու միայն հայ-ուսուցիչը։ 25 տարի հայոց դպրոցների հոգաբարձութեան երեսը տեսնելը ինքնըստինքեան մի նահատակութիւն է։

25 տարի—մի ամբողջ կեանք—հայ խոպան անդաստանում շարունակ լուռ, առանց աղմուկի քրտինք թափել, այն էլ Զանգեզուրում, փաստ է որ կատարեալ հերոսութիւն է։

Ով Զանգեզուրում մի տարի պաշտօն է վարել, նա անշուշտ կիմանայ, թէ ինչ սոսկալի պատիժ է 25 տարի պաշտօնավարել գաւառի դպրոցներում։ Ով մի տարի Զանգեզուրում ուսուցչութիւն է արել, երկրորդ տարին առանց յետ նայելու փախել է։

Եւ Զանգեզուրի պէս վայրում, ուր մթնոլորտն այնքան սպանիչ, պայմաններն այնքան յուսահատական են, հին շրջանի հայ ուսուցչութեան այդ անձնազոհ տիպն ամբողջ 25 տարի ծառայում է։ Գ. Խարմանեանին ով լաւ ճանաչում է, նրան միայն ազնւութեան, պարտաճանաչութեան վկայական կարող է տալ։

Իսկ ինչ է տւել հայ հասարակութիւնը, գլխաւորապէս Մեղրիի և շրջանի հասարակութիւնը իր բազմերախտ այս մշակին։ Ոչինչ. ոչ նիւթական վարձատրութիւն և ոչ էլ նոյնիսկ բարոյական խրախոյս, գնահատութիւն։ Աղքատութիւնն է եղել նրա բաժինը։ Բայց Գ. Խարմանեանն այն սակաւ անձնաւորութիւններիցն է, որ գործում է ոգու հանգստութեան համար և ոչ փառքի, պատուի։

Բայց եթէ հասարակութիւնը մինչև այժմ էլ նա այնքան ապերախտ է եղել, նրան շատ երախտապարտ է հայ ուսուցչութիւնը։ Հայ ուսուցչութիւնը յանձին Գ. Խարմանեանի ունի մի ազնիւ, իսկական հասարակական մշակ։

Իդէալներով, եռանդով, գործունէութեամբ ըղձատ այս շրջանում, նա կարող է խրախուսիչ օրինակ ծառայել հայ ուսուցչութեան։

Ծանր և պատասխանատու է ուսուցչական ասպարէզը, նա զրկանքներ, զոհողութիւններ է պահանջում։ Պահանջում է նաև մեծ ոգևորութիւն, եռանդ և, որ գլխաւորն է, տոկունութիւն։ Ով այս չունի, նա չը պէտք է մտնենայ այս գործին։

Գ. Խարմանեանը, շնորհիւ իր համեստութեանը, աղմուկ չը հանելուն, հայ ուսուցչութեան ամբողջապէս ծանօթ չէ և ցանկալի է, որ անպատճառ նրան բոլորը ճանաչեն։

Ինչպէս վերևում նկատեցի, հայ հասարակութիւնը, գլխաւորապէս Մեղրիի և շրջանի հասարակութիւնը մինչև այժմ այնքան ապերախտ է եղել, որ Գ. Խարմանեանին կոյրի նման չէ տեսել ու չէ գնահատել գաղափարական զինւորի մեծ աշխատանքը, գոնէ այժմ տեսնէ ու գնահատէ, մանաւանդ այն բազմաթիւ նախկին աշակերտները, որոնց վրա Գ. Խարմանեանը անգնահատելի երախտիք ունի։

Սրանով կոչ եմ անում Գ. Խարմանեանի նախկին աշակերտներին, ընկեր ուսուցիչներին և բանիմաց հասարակութեանը, որոնց սրտին մօտ է ուսուցիչը և դպրոցը, արժանաւոր կերպով դիմաւորելու բազմաչարչար ընկերոջ 25-ամեայ յոբելեանական տօնախմբութիւնը։ Փքուն ճառերով, ուղերձներով, շնորհաւորական հեռագիրներով անկարելի է քաղցածին հաց տալ։ Հարկաւոր է նիւթական օգնութիւն։ Կատարենք այս անգամ մեր բարոյական պարտքը՝ նախ նիւթապէս, ապա ճառերով ու ուղերձներով։

Արդեօք, կոչ անե՞լ ուսուցչական ֆոնդի մասնախմբերին, որ նա ևս իր սրբազան պարտքը կատարէ, թէ՞ նա իր սկզբունքով հաւատարիմ կը մնայ մշտապէս ապահովելով ծերացած ուսուցչին։ Եր—եք

Մեղրի

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

◆ Մարտի 30-ի առ. ժ. 9-ին Բաթում մեկնեց Կովկասի փոխարքայ կոմս Ի. Ի. Վորոնցով-Դաշկովը՝ կոմսուհի Ելիզաւետա Անդրէևնայի և իր աղջկանց հետ։ Կոմսին ուղեկցում է տնային բժիշկ Շեվչենկօն, փոխարքայի ադիւտանտ իշխ. Ճավճավաձէն և պաշտօնեաներ Տօլստոյը և Լինդէնը։ Հրաժեշտին պաշտօնական կերպարանք չէր արված։

◆ «Կ.»-ի ասելով, ապրիլի 7-ին Թիֆլիսում սպասվում է երկր. դեպ. գլխաւոր կառավարիչ Կրիվօշէինը, որ այստեղից կը մեկնէ Բաթում, որտեղից Զատկի տօներից յետոյ կանցնէ Մուղան։

◆ Կիրակի, մարտի 31-ին, Կուկիայի կաթոլիկների գերեզմանատան մատուռում բաւական թւով բազմութեան ներկայութեամբ հայր Կալատոզեանը պատարագ մատուցեց հանգուցեալ երաժշտագէտ գործիչ Քր. Կարա-Մուրզայի մահարձանի բացման առիթով։ Պատարագից յետոյ, մահարձանի վրա կատարվեց հոգեհանգիստ, որից յետոյ տեղի ունեցաւ մարմարեայ մահարձանի բացումը։ Այդ առիթով խօսեցին Հայոց Նորակազմ Երաժշտական Ընկ. կողմից Ա. Վարդանեան, Ազգագրական Ընկ. կողմից Գ. Մելիք-Լարագեօզեան, և Ատրպետ իբրև հանգուցեալի ընկեր և իբրև Գրական-Գեղարվեստական Սալօնի ներկայացուցիչ։ Բոլորն էլ շեշտեցին հանգուցեալի հայ հասարակութեանը ցոյց տուած գնահատելի ծառայութիւնը ժողովրդական երգերը ժողովելով ու այդ ամենը ներդաշնակ երգեցողութեամբ գաւառները հայաբնակ տեղերում տարածելով։ Չենք կարող չը պարսաւել այն, որ, հակառակ յայտարարութեան, ոչ մի երգեցիկ խումբ չը կար, այն էլ այն մարդու յիշատակը յարգելու համար, որ իր ամբողջ կեանքը նուիրեց խմբապետական ու երգեցիկ խմբերի կազմակերպութեան գործունէութեանը։ Մամուլի կողմից էլ ներկայ էին ներկայացուցիչներ միմիայն «Մշակ», «Աղբիւր-Տարազ» և «З. Рѣчь» թերթերի կողմից։

◆ Մարտի 30-ին, ցերեկ. ժամը 11-ին, սրտի պայթումից յանկարծամահ եղաւ Թիֆլիսին լաւ յայտնի բժիշկ Խատամնեանը, որ անցեալ տարվայ վերջում նշանակվեց Ալէքսանդրեան սիֆիլիսային հիւանդանոցի տնօրէն։ Հանգուցեալը Թիֆլիսում բժշկութեամբ էր զբաղվում մօտ 25 տարի և վայելում էր մեծ ժողովրդականութիւն իբրև հմուտ մասնագէտ։ Մահվան օրը քաղաքային վարչութիւնը քաղաքագլուխ Խատիսեանի գլխաւորութեամբ ներկայացաւ հանգուցեալի ընտանիքին և յայտնեց ցաւակցութիւն։

◆ Տեղական թերթերը հաղորդեցին, թէ թոյլատրված է Միլիւկովին և Սօլօգուբին դասախօսութիւններ կարդալ Թիֆլիսում։ Այժմ «Кавк.» պաշտօնական թերթը ճշգրում է, թէ միայն դիմում է եղած յիշեալ անձերին, բայց թոյլտւութեան մասին վաղաժամ է խօսել։

◆ Թիֆլիսում վերջին օրերս կայացած գիւղատնտեսական համագումարի զբաղմունքները աւարտվելուց յետոյ, խորհրդակցութեանը մասնակցող անդամների խնդրով՝ համագումարի նախագահ սենատոր Վասացկին ողջոյնի հեռագիր ուղղեց փոխարքային, որից և ստացվեց շնորհակալական պատասխան։

◆ Ներսէս արքեպիսկոպոսը Մոսկվայի եկեղեցական գործերը գտել է կանոնաւոր վիճակի մէջ։

◆ Պետական Դումայում մարտի 29-ին, նաւթարդիւնաբերողների սինդիկատի մասին ուղղված հարցապնդման առիթով, ճառ է արտասանել ի միջի այլոց և հայազգի պատգամաւոր Պապաջանեանը։ Այդ ճառը մենք կը տանք, երբ ստանանք անմիջապէս Դումայի դիւանից ստենօգրաֆիական լիակատար հաշւետուութեան հերթական համարը։

◆ Ստացանք Սկօբելևից, Ովսաննա Միքայէլեանից 10 ր. յօգուտ չքաւորների։

◆ Թիֆլիսի վաճառականների բանկը արդէն վարձել է իր համար Էնֆիաջեանի տունը Սերգիէվսկայա փողոցում՝ Արամեանի գրասենեակի կողքին, Արզումանեանների գրասենեակի դիմաց։ Աշխատանքները կը սկսվեն ապրիլի առաջին օրերում։

◆ Օդագնաց Փէրուրովի թռիչքը կիրակի, մարտի 31-ին, չը կայացաւ վատ եղանակի պատճառով։

◆ Որովհետև, համաձայն պարտադիր որոշումների, Զատկի 1-ին և 2-րդ օրերը քաղաքի բոլոր առևտրականները պէտք է փակ լինեն, կօնդիտէրների տէրերը խնդրել են քաղ. վարչութիւնից, թոյլ տալ իբրև բացառութիւն առևտուր անել կօնդիտէրներում Զատկի 1-ին օրը մինչև երեկ. ժ. 5-ը, որովհետև շատ պատուէրներ տուողները չեն կարողանում առաջուց ստանալ իրանց պատկանելիք իրերը։

◆ Ապրիլի 4-ին, հինգշաբթի, կը կայանայ երիտասարդ նշանաւոր վիօլօնչելիստ Սիկօրայի համերգը Թիֆլիսի երաժշտական դպրոցում։ Նուագածուն ճանապարհորդել է Եւրոպայում և Հեռաւոր Արևելքում, ամեն տեղ հիացում պատճառելով իր հմուտ նուագով, գեղեցիկ տոնով, արտայայտիչ պարբերութիւններով։ Սիկօրան դեռևս շատ երիտասարդ է և նրա առաջ բաց է մեծ ասպարէզ։

◆ Շաբաթ երեկոյեան, ժողովրդական Տանը, ռուս երաժշտասէրների խումբը [illegible] Պօլ. Պալիէվի բենեֆիսի առիթով ներկայացրեց «Րիգօլէտտօ» օպերայի 1-ին և 4-րդ գործողութիւնները և մի-մի արարուած «Աիդա» և «Ֆաուստ» օպերաներից։ Բենեֆիցիանտին ընդունեցին երկար ծափահարութեամբ, իսկ բեմի վրա նրան տրվեցին մի քանի ընծաներ։ Թատրոնում բաւականին հասարակութիւն կար։

◆ Գոմաձոր գիւղի (Նոր-Բայազէտի գ.) գիւղական հասարակութիւնը և Հաւճի վանքի դպրոցի հոգաբարձութիւնն իրանց շնորհակալութիւնն են յայտնում «Մշակին» համակրող ատրախանցի այն մի խումբ անձանց, որոնք ներկայ տարվայ ընթացքում մի-մի օրինակ «Մշակ» են նուիրել յիշեալ գիւղին և վանքի դպրոցին։

◆ Ախալցխայի հայոց ս. Փրկիչ եկեղեցու ծխ. հոգաբարձութիւնը 50 ր. նուէր է ստացել Մակ. Ղալամքարեանից՝ յօգուտ Եղիսաբէթեան դպրոցի չքաւոր աշակերտուհիների։ Նոյն նուիրատուն 50 ր. էլ նուիրել է Ախալցխայի Հայ Կանանց Բարեգ. Ընկ. վարչութեանը յօգուտ նոյն Ընկերութեան և ի յիշատակ իր հանգուցեալ ամուսնու։ Թէ յիշեալ եկ. հոգաբարձութիւնը և թէ Ընկերութիւնը յայտնում են նուիրատուին իրանց շնորհակալիքը։

◆ Ալլափարսի հայոց ծխ. դպրոցի հոգաբարձութիւնը մինչև մարտի 25-ը ստացել է իր մի խումբ համագիւղացիներից 33 ր. 80 կ. նուէր յօգուտ իր խնամքին յանձնված ծխ. դպրոցի։ Այդ նուէրները հաւաքվել են հարսանեկան հանդէսների առիթով։ Հոգաբարձութիւնը նուիրատուներին շնորհակալութիւն է յայտնում։

◆ Ղազախից մեզ գրում են մարտի 26-ից. «Ամբողջ 10 օր ցուրտ, ձիւն և անձրևախառն եղանակներից յետոյ հազիւ այսօր արևի երես տեսանք. երկրագործութեամբ ու ծխախոտով պարապողները, որոնց համար ներկայումս ժամը և օրը նշանակութիւն ունի, սաստիկ յուսահատված էին վատ եղանակների պատճառով. բայց այժմ ուրախ ժպիտով դաշտ դուրս եկան՝ սկսելու իրանց պարապմունքները։ Աւանումս երևան է եկել սկարլատինա հիւանդութիւնը»։

◆ Վերին-Աղդանից (Ղազախի գ.) մեզ գրում են, որ մարտի 17-ին այդ գիւղի հայոց Ամենափրկիչ եկեղեցում, իսկ մարտի 24-ին էլ ս. Աստուածածին եկեղեցում բազմաթիւ աղօթողների ներկայութեամբ ծնկաչոք մաղթանք է կատարվել Կովկասի փոխարքայի առողջութեան համար, նախաձեռնութեամբ ծխատէր Մ. քահ. Տէր-Յարութիւնեանի։

◆ Վրիպակ.—«Մշակի» № 70-ում տպագրված «Դէպի Ամերիկա գաղթականութեան մեծ վտանգաւորութիւնը» յօդուածում մի սխալ է սպրդել։ Թերթի երրորդ երեսի առաջին սիւնակի վերջին [illegible] պարբերութեան երկրորդ մասում մի ամբողջ նախադասութիւն բաց է թողնված։ Այդ պարբերութեան երկրորդ մասը պիտի լինի այսպէս. «...Ա. Ահարոնեանի գիրքը և յիշեալ աշխատութիւնները պարզաբանում են մերոնց և շվէյցարական գիւղացու մտաւոր և բարոյական պատկերի տարբերութիւնը։ Ի՞նչ պէտք է անել հէնց այդ տգիտութեան դէմ, որը մեր ամեն նեղիչն...» և այլն։

ԼՈՒՐԵՐ ԲԱԳՈՒԻՑ

◆ Եղանակները գարնանային են. ցերեկները շատերը առանց վերարկուի են երևում փողոցներում։

◆ Անցեալ օրը Հայկական-արուարձանից մօտ 100 հոգի, որոնց մէջ մի քանի ռուսներ և ռուս-[illegible], խմբովին ժողովվեցին քաղաքային տան առաջ և ճառերով շնորհաւորեցին նորընտիր քաղաքագլխին։ Ապա խնդրեցին ուշադրութիւն դարձնել աչքից մոռացված արուարձանի վրա, ուր փողոցներում, անձրևային ժամանակ, երեխաները են խեղդվում։ Քաղաքագլուխը շատ սիրալիր կերպով մխիթարեց և խոստացաւ իր առաջին հոգսերից մէկը դարձնել այդ արուարձանի բնակիչների խնդիրը։

◆ Կենսական մթերքները դարձեալ թանկ են։ Եղանակը ոչ մի կերպ չէ ազդել գների վրա։

◆ Նաւթային գործերը շատ աջող են, նաւթի գինը ամուր է։ Առևտուրը անցեալ ամսի մեռած դրութեան մէջ էր. այժմ, շնորհիւ մօտեցող տօներին, կենդանացել է։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂ. ԱՐ.

ԳՐԱԿԱՆ-ԳԵՂԱՐՎԵՍՏԱԿԱՆ ՍԱԼՕՆՈՒՄ

I

Գրական-Գեղարվեստական Սալօնի վերջին երեկոյթը կազմված էր բարդ ծրագրով։

Սովորական բաժիններից դուրս այնտեղ առաջին անգամ զրոյցի առարկայ դարձաւ գեղարուեստի մի նշանաւոր ճիւղը—նկարչական գեղարուեստը—որը մինչև այժմ յատուկ քննութեան չէր ենթարկվել Թիֆլիսի կուլտուրական շրջաններում։

Մարտի 29-ի երեկոյթը սկիզբն է դնում մարդկանց մտքերի փոխանակութեան գեղարուեստի մի նոր ասպարէզում։

Եւ յուսալի է, որ այդ սկզբնաւորութիւնը առիթ կը դառնայ մի երկու նոյնատեսակ երեկոյթների։

Երեկոյթի առաջին մասը նուիրված էր յիշողութիւններին Քրիստափոր Կարա-Մուրզայի և Վսևօլօդ Գարշինի մասին։

Նախագահ Ա. Քալանթար, յայտնելով որ երկու օրից յետոյ Քրիստափոր Կարա-Մուրզայի շիրիմի վրա կը կանգնեցվի մահարձան, նուիրեց հանգուցեալ երաժշտագէտի յիշատակին մի բանախօսութիւն, որի մէջ բնորոշեց այն նշանաւոր կուլտուրական դերը, որ կատարեց Կարա-Մուրզան հայկական երգեցողութեան մէջ։ «Կարա-Մուրզան գործում էր գիւթական մի ույժով. նրան աջողվում էր իր համերգների համար ոգևորել և խմբել այնպիսի մարդկանց, որոնք երբեք ուրիշ դէպքերում չէին մտենայ այդ գործին։ Նա բռնած իր ձեռքին գեղարուեստի բանալին, ունենալով իր տեսութեան առաջ ներդաշնակութեան հմայիչ գաղափարը, ներշնչված երգի կրթական-կուլտուրական էութեամբ՝ ինքը դառնում էր անմահ ոգևորութիւն և համակում էր բոլորին իր աւիւնով և զգացմունքներով։ Եւ նա հրաշքներ գործեց մեր երկրում։ Նա կարճատև գործունէութեան ընթացքում կարողացաւ խմբերգներ կազմակերպել մեր ժողովրդի մի քանի տասնեակ շրջաններում և համերգներ տուեց այնպիսի անկիւններում, որոնք հեռաւոր հասկացողութիւն չունէին խմբական երգի մասին և այնուհետև էլ չէին տեսել Կարա-Մուրզայի գործի շարունակողներին»։

Հաղորդելով կենսագրական տեղեկութիւններ հանգուցեալի մասին, խօսելով նրա թողած աշխատութիւնների մասին, որոնց մի մասը հրատարակված է, վիշտ յայտնելով վաղաժամ կորուստի մասին, որը դեռ կարող էր գործել երկար տարիներ հայութեան համար, բանախօսը առաջարկեց յարգել հանգուցեալի յիշատակը ոտքի կանգնելով։

Այնուհետև Ա. Քալանթար խօսեց ռուս գրող Վ. Գարշինի մասին, որի երիտասարդական գրիչը կարճ միջոցում տուեց խոր զգացված ստեղծագործութիւններ և ծնեց յոյսեր հասարակութեան մէջ, թէ նա յանձին Գարշինի պէտք է ունենայ խոշոր գրող. բայց դժբաղդաբար հոգեկան ծանր հիւանդութիւնը ընկճեց նշանաւոր տաղանդին և նա չափազանց երիտասարդ թողեց գրական ասպարէզը։

Տիկին Դոյնիկօվան կարդաց Գարշինի կենսագրութիւնը, որը տուեց ամփոփ գաղափար շնորհալի վիպասանի դժբաղդ կեանքի մասին։

Տ. Նազարեան ներկայացրեց «Աղբիւրի» հատորը, որտեղ 30 տարի սրանից առաջ տպվել է Գարշինի գեղեցիկ գործերից մէկը Attalea Princeps պատկերը, որը իր ժամանակին մեծ տպաւորութիւն գործեց և ներկայումս էլ կարդացվում է մեծ հաճութեամբ։

Նախագահ Ա. Քալանթար յայտնեց, որ Գրական-Գեղարվեստական Սալօնը, որի երեկոյթներից մէկում Գ. Բաշինջաղեան կարդաց Սայաթ-Նովայի տաղերից մէկը, վճռել է մի երեկոյթ նուիրել Սայաթ-Նովայի յիշատակին, բայց աչքի առաջ ունենալով, որ ապրիլի 5-ին տեղի պէտք է ունենայ յատուկ երեկոյթ, նուիրված Սայաթ-Նովային և յարգելով ամեն մի կուլտուրական նախաձեռնութիւն, յետաձգում է իր երեկոյթը Զատկից յետոյ։

Այնուհետև սկսվեց երեկոյթի երկրորդ բաժինը, որի մասին կը խօսենք հետևեալ անգամ։ Ն—Ն

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ԹԱՏՐՕՆ

Ա. Ս. Շահ-Մուրադեանի համերգը

Բագու, 27 մարտի

Անցեալ երկուշաբթի երեկոյ տեղի ունեցաւ տեղիս հանրային կլուբին մէջ Ա. Ս. Շահ-Մուրադեանի համերգը՝ ստուար բազմութեան մը ներկայութեամբ։

Ա. Շահ-Մուրադեանը մեզ երգեց խնամքով պատրաստուած ընտիր յայտագրով մը։ Երգեց հետզհետէ հետևեալ արիաները՝ Bisé-ի «Մարգարիտներ որսողները», Reyer-ի «Sigurd», Massenet-ի Werther, Bemberg, chant Hindou, «Paillasse», «Le Roi bys» և մի քանի հայերէն երգեր։ Այս այլազան կտորներուն մէջ—թէ դրամատիկ և թէ լիրիք—Շահ-Մուրադեան տուաւ իր տաղանդին չափը։ Բառին բուն նշանակութեամբ արուեստագէտ մըն է և իր մէջ կը մարմնացնէ ֆրանսական շկօլայի բոլոր նրբութիւնները։

Շահ-Մուրադեանի ձայնը հազուագիւտ յատկութիւններ ունի, «ոսկեայ տէմբրով» մը օժտուած, յստակ, զօրեղ, տարածուն, միանգամայն քնքոյշ, տաք և կէս-երանգներուն մէջ նրբօրէն երփներփուած։ Անշուշտ այսպիսի եղանակաց յատկութիւններով օժտուած տաղանդաւոր երգիչ մը պիտի կարողանար, իր ձայնի կախարդիչ թրթռումներովը հմայել զինքն ունկնդրող հասարակութիւնը և խլել անկէ անվերջ և դղրդագին ծափահարութիւններ։

Ցանկալի էր, որ Շահ-Մուրադեանը բարեհաճէր կրկնել իր համերգը աւելի ընդարձակ սրահի մը մէջ, քանի որ ժողովուրդը հմայուած իր առաջին համերգէն՝ կը փափագի վայելել զինքը գոնէ անգամ մըն ալ։ Երաժիշտ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Թիֆլիս, 27 մարտի

Որովհետև բժ. Բ. Աղասարեանի յօդուածի մէջ, որ զետեղված էր «Մշակի» № 64-ում «Վանը բժշկական օգնութեան տեսակէտից» վերնագրով, մի քանի սխալներ են սպրդել իմ տուած տեղեկութիւնների նկատմամբ, ուստի խնդրում եմ «Մշակի» խմբագրութեանը թոյլ տալ պարզելու իսկութիւնը։

Նախ՝ Վանի «Ամերիկեան» հիւանդանոցի բժշկապետի անունը դօկտոր Աշըր է։

Երկրորդ՝ դպրոցների ներկայ տնօրէնի անունը դոք. Րէյնօլդս է և ոչ թէ Րէնուանս։ Նա աւելի քան 40 տարի գործել է Վանում գլխաւորապէս որպէս միսիօնար բժիշկ։ Սակայն մօտ 15 տարի սրանից առաջ, երբ դօքտոր Աշըր նշանակվեց Վան, դօքտոր Րէյնօլդս բժշկական գործը նրան թողնելով (բայց ոչ ծերութեան պատճառով) ինքն իր ամբողջ ժամանակը և ույժերը նուիրեց դպրոցներին և ընդհանուր միսիօնարական գործին, նոյն առողջ կազմուածքով և բարեհաճ մարդասիրութեամբ։ Դոք. Աշըր ստանձնելով իր պաշտօնը եղաւ հիմնադիր Վանի «Ամերիկեան» հիւանդանոցին, որը զգալի օգուտներ է տալիս թէ Վանի ժողովրդին և թէ ամբողջ Վանի շրջակայ գիւղերին, առանց ազգի և կրօնի խտրութեան, իսկ չքաւորներին՝ ձրիապէս դարմանելով։

Մանկաբարձական տեսակէտից շատ անմխիթար վիճակի մէջ է Վանը իր շրջակայ գիւղերով, ուստի այդ ճիւղը Վանի մէջ բարդվել է գլխաւորապէս դոք. Աշըրի և մի քանի բժիշկների վրա, իսկ շրջակայ գիւղերը մնացել են նախնական սովորութիւնների համեմատ տգէտ, պառաւ տատմէրների ձեռքը, որոնց շնորհիւ զգալի թւով զոհեր են լինում։ Մանկաբարձուհի բառի իսկական իմաստով մինչև օրս չէ եղել թէ Վանում և թէ շրջակայքում. այս մասին ցանկալի էր, որ թէ Կովկասի և թէ արտասահմանի բարեգործներն այդ շնորհը չը զլանային Վասպուրականի համար. ի մասնաւորի Կովկասեան և Եգիպտոսի Բարեգործական Ընկերութիւնների ուշադրութիւնն ենք հրաւիրում իրանց դժբաղդ քոյրերին օգնութեան հասնելու։

Գալով ինձ արած օժանդակութեան մասին, որ գրել էր բժ. Բ. Աղասարեանը, պէտք է ասեմ, որ 6 ամսից աւել է, ինչ որ ես ապրում եմ այստեղ։ Մի քանի անգամ դիմեցի Կ. Հ. Բ. Ը. և վերջին անգամ քննելով իմ վիճակս 6 ամսվայ ապրուստի համար ինձ տուեց միայն 20 րուբլի և խոստացաւ մեկնելուս օրը տեղից մինչև Բաթում ինձ ճանապարհածախս տալ։ Այդ առիթով յայտնում եմ իմ խորին շնորհակալութիւնը։ Բժիշկների խորհրդով պիտի անցնեմ արտասահման, քանի որ իմ հիւանդութիւնս լուրջ դրութիւն է ստացել։ Իմ հայրենիքս Վանն է և ոչ Կ. Պոլիս, ինչպէս գրած է բժ. Աղասարեանը։

Ֆելչէր Արմենակ Շահբազեան

—

Երևան, 30 մարտի *)

Երևանի քաղաքային դումայի ձայնաւորները չափազանց գրգռված են քաղ. վարչութեան վարմունքից՝ այն որ ներկայ մարտի 27-ին վարչութիւնը 8 տարով մօնօպոլ պայմանագիր կնքեց «Ամպէր» ընկերութեան հետ քաղաքին և ցանկացողներին էլեքտրական լոյս մատակարարելու մասին։ Մինչդեռ դուման միաձայն, այս տարվայ յունվարի 30-ին, կտրականապէս յանձնարարեց վարչութեանը չը կապել «Ամպէր» ընկերութեան հետ ոչ մի պայմանագիր 2 ամսում, սպասելով որպէսզի հէնց միևնոյն նպատակով, ազատ մրցութեան հիմունքներով, ներկայացնէ գրաւական ու պայմաններ կօօպերատիվ ընկերակցութիւնը։

Ուշադրութեան առնելով, որ կօօպերատիվ ընկերակցութեան վարչութիւնը, որ բաղկացած է 400 քաղաքացիներից, այս ամսի 20-ին վարչութեանը ներկայացրեց 10,000 ր. գրաւական և առաջարկեց քաղաքին 80,000 րուբլով աւելի էժան ու աւելի շահաւէտ պայմաններ, քան «Ամպէր» ընկերութիւնը, իսկ քաղ. վարչութիւնը չը նայած ոչ դումայի որոշմանը, ոչ էլ ընկերակցութեան անհամեմատ շահաւէտ պայմաններին, առանց դումայի գիտութեան, կնքեց պայմանագիր «Ամպէրի» հետ և այդպիսով քաղաքացիներին զրկեց 8 տարի շարունակ աւելի էժան լուսաւորութիւն ստանալու հնարաւորութիւնից։

Ձայնաւորները բողոքում են քաղ. վարչութեան այդօրինակ դումայի որոշումները այդպէս կոպտութեամբ խախտելու դէմ։

Ինժեներ Մալխասեան, Տէր-Մարտիրոսեան, Ալ. Աղիզեան, Վահ. Պողոսեան, Մ. Տէր-Սարգսեան, Ա. Խուդաբաշեան, Ի. Տէր-Իսահակեան, Պ. Պօղոսեան, Գ. Բեգզադօվ, Ս. Կասրաձէ, Բայօր։

—

Արմաւիր, 24 մարտի

Պսակի փոխարէն, ի յիշատակ իմ սիրելի Սանդրօյի (Ալէքսանդր Ստեփանեանի) նո-

*) Այս հեռագրի պատասխանատւութիւնը թողնում ենք հեռագրող անձերի վրա։ Խմբ.

[illegible]

... ցանկալի էի համարում այս հարցը փակված տեսնել լրագրութեան մէջ։ Այս նպատակով էլ՝ սրանով դիմում եմ «Մշակի» խմբագրութեանը, խնդրելով, միևնոյն ժամանակ, որ նամակս տպագրվի թերթի մօտակայ համարներից մէկում։

Գործակալ՝ Եղիշէ ա. ք. Գեղամեան

ՕՐՎԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

✦ Լրացուցիչ տեղեկութիւնների համաձայն, Բէյրութում անկարգութիւնների ժամանակ զօրքը կրակել է տասն հազարանոց ամբոխի վրա և սպանել է ու վիրաւորել 179 հոգու։ Զմիւռնիայում ընդհարում է եղել մահմեդականների և յոյների միջև. մահմեդական ամբոխը փողոցում գանակոծել է յոյն միտրոպոլիտին։ Դամասկոսում և Մուսուլում բոլոր նահանգապետներին և ժանդարմներին ազգաբնակութիւնը արտաքսել է։ Բ. Դրան կարգադրութեամբ՝ բոլոր անհանգիստ վայրերը ուղարկված են զօրքեր։ Դրութիւնը վտանգաւոր է։

✦ Անտիվարին, լուրերի համաձայն, ռմբակոծվում է միջազգային ռազմի նաւատորմից։ Միւս կողմից Չեռնոգորիայի և Սերբիայի յամառութիւնը կոտրելու համար ամենալաւագոյն միջոց ճանաչվում է այն, որ Աւստրո-Ունգարիան իր զօրքերով գրաւէ այժմ Նօվօ-Բազարի սանջակը։ Լուրերին նայած՝ Անգլիան, Իտալիան և Գերմանիան արդէն համաձայնութիւն են տուել։

✦ Սկիւտարի մէջ, աւստրիական լրագիրների ասելով, սով է սկսվել։

✦ Թիւրքիայի պարտքը դաշնակից պետութիւններին կազմում է 667 միլիօն ֆրանկ։

✦ Սերբիան, զիջելով մեծ պետութիւնների պահանջին, տեղեկացրեց Չեռնօգօրիային, որ նա այլ ևս զօրքեր չի ուղարկի Սկիւտար։

✦ Չաթալջայի թիւրք զօրքերի մէջ խոշոր երկպառակութիւններ են։

✦ Հերքվում են այն լուրերը, թէ Պետերբուրգի դեսպանաժողովը որոշել է Սիլիստրիան յանձնել Ռումինիային։

✦ Բօլգարական պաշտօնական աղբիւրներից հաղորդում են, որ գումարվում է նոր հաշտութեան վեհաժողով, վերջնականապէս համաձայնութիւն կայացնելու համար թիւրքերի և դաշնակիցների, նաև մեծ պետութիւնների միջև։

✦ Ռուսաստանի և Իտալիայի առաջարկութեամբ, բոլոր մեծ պետութիւնները համաձայնեցին վճարել Չեռնօգօրիային 20 միլիօն ֆրանկ, նաև տալ ալբանական ծովափի մի մասը, եթէ Չեռնօգօրիան ձեռք քաշէ Սկիւտարից։

✦ Ամբողջ Իտալիայում տեղի են ունենում Աւստրիայի դէմ թշնամական և Չեռնօգօրիայի հօգուտ համակրական ցոյցեր։

✦ Չաթալջայի զօրքերի կողմից մի պատգամաւորութիւն գալով Կ. Պօլիս պահանջեց մի շաբաթում արձակել զինուորական լիգայի բանտարկված անդամներին, պաշտօնանկ անել ծովային, ներքին գործերի և լուսաւորութեան մինիստրներին և կազմել գործունեայ կաբինէտ։

✦ Սերբիան իր զօրքերը յետ կանչեց Ալբանիայից՝ Ռուսաստանի խորհրդով։

✦ Աւստրիական ռազմանաւերից մինը բռնեց Նիկօլայ թագաւորի զբօսանաւը, որ դիմում էր Անտիվարի։

✦ Պօլսում երևան հանվեց նոր դաւադրութիւն։ Ոստիկանութիւնը շրջապատեց գահաժառանգ պրինցի տունը։ Կալանաւորվեցին զինուորական լիգայի 250 օֆիցեր։

✦ Իրապէս ներկայումս ամբողջ Բալկանեան թերակղզում կարելի է դադարած համարել պատերազմական գործողութիւնները։ Դաշնակիցները, յոգնած պատերազմից, զիջեցին Եւրոպայի միջնորդութեանը և ձեռնարկում են նուաճված երկիրները իրար միջև բաժանելու հարցերի քննութեան։

✦ Պարսից պաշտօնական շրջանները պահանջում են պետական գանձապահ Մօրնարի հրաժարականը։

✦ Ամերիկացի միլիարդէր Մօրգանը իր մահից յետոյ թողեց 56 միլիարդ կարողութիւն։

✦ Բեռլինի դիւանագիտական շրջաններում ժողովրդականութիւն է վայելում անակնկալ կերպով, միջազգային բարդութիւնների դէպքում, Ռուսաստանի վրա յարձակում գործելու պլանը։ Որպէսզի անկարելի լինի զէնքի կոչել 300,000 ռուս պահեստիներին, որոնք ներկայումս գտնվում են շինական աշխատանքներում, ընդհանրապէս գարնան ժամանակը Ռուսաստանի հետ պատերազմելու համար Բեռլինում համարում են աւելի հարմար, քանի որ մեծ մասամբ ռուս զօրքը բաղկացած է շինականներից և ցանքսերի տաք ժամանակ նրանց զէնքի կոչելը կը սպառնայ երկրին տնտեսական կողմից։

✦ Սօֆիայից հեռագրում են, որ, գեներալ Ռադկօ Դմիտրիևի Ռուսաստանի տուած խորհրդի համաձայն, պատերազմական գործողութիւններն ամենուրեք դադարեցված են։

✦ Ներքին գործերի մինիստրութեան մէջ մանրամասն է հաստատված բժիշկների քրէական պատասխանատուութիւնը մշակելու համար։

✦ Զմիւռնիայից տեղեկացնում են, որ ամբողջ Արաբիան ապստամբվել է։

✦ Այս աշնանից Ռազմավիրական ճանապարհի վրա կանոնաւորապէս երթևեկելու են էլեկտրաշարժ կառքեր։

✦ Մօսկվայի հայերը Պետական Դումային բողոքագիր են ուղարկում Լազարեան ճեմարանի չարաբաստիկ հարցի առիթով։

✦ Պետերբուրգի գերմանական դեսպանը ճաշ տուեց ի պատիւ արտաքին գործերի մինիստր Սազօնովի։

✦ Մօսկվայի յայտնի բարեգործ Շախօվը 25,000 րուբլի նուիրեց յօգուտ զինուորա-բժշկական ճեմարանի ուսանողների։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

(ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԵՌ. ԳՈՐԾ.)

30 մարտի

ՄՕՍԿՎԱ։ Վախճանվեց բանտային գլխաւոր վարչութեան պետ Խրուլովը, որի մարմինը կը փոխադրվի Պետերբուրգ։

Լէյպցիգի համալսարանի փիլիսոփայութեան պրոֆեսոր Վունդտը ընտրվեց տեղիս համալսարանի պատուաւոր անդամ։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Կ. Պօլիսը յայտարարվեց աննպաստ՝ խօլերայի կողմից։

«День»-ի խմբագիրը ենթարկվեց 500 ր. տուգանքի։ Գրաւվեց «Սատիրիկօնի» № 13։

Նահանգական դատարանը դատապարտեց «Р. Знамя»-ի խմբագիր Դուբրօվինին 350 ր. տուգանքի, կրճատելով այդ գումարը ⅓-ով համաձայն Բարձրագոյն հրովարտակի։

Տեղեկատու Բիւրօն լիազօրված է յայտնելու, որ Մօսկվայի լրագիրներում երևցած տեղեկութիւնը պալատի մինիստր բարօն Ֆրեդէրիկսի հրաժարականի մասին՝ ճիշդ չէ։

Պետական Դումայի կարգադրիչ մանաժողովը անհրաժեշտ գտաւ կառուցանել Դումայի նոր շէնք։

Թագաւոր Կայսրը բարեհաճեց ընդունել ֆինլանդական մեծ իշխանութեան ստատս-սեկրէտար մինիստր Լանգօֆի հրաժարականը, որի պարտականութիւնները ժամանակաւորապէս յանձնված է կատարել Լանգօֆի օգնական ֆօն-Էտտէրին։

ԲԵՐԼԻՆ։ Ձիւնը և սառնամանիքները վատ ազդեցին ծառերի ծաղկելու վրա և խոշոր գոտ հանդիսացան հացահատիկի աճմանը ամբողջ Գերմանիայում։

ՀՌՈՄ։ Բէնգազիից դէպի արևելք զօրքերին ափ իջեցնելիս նաւակներից մինը ջրասոյզ եղաւ. խեղդվեցին 1 օֆիցեր և 16 զինուոր։

Պապը նորից հիւանդացաւ ինֆլուէնցայով ու հարբուխով։ Երեկոյ ջերմ։

ՍՏԱՒՐՕՊՕԼ։ Թիկունքից վիրաւորվեց գիմնազիայի վերատեսուչ Բուլչեվը։ Ցանցաւորը փախաւ։ Մահափորձը կատարվեց այն րօպէին, երբ վերատեսուչը խօսում էր աշակերտների հետ, որոնք խնդրում էին թոյլտուութիւն՝ հոգեհանգիստ կատարելու՝ 5-րդ դասատան մի աշակերտի յիշատակին, որ ընկել էր գնացքի տակ ֆրանսերէնից 2 ստանալու պատճառով։

31 մարտի

ԹԱՒՐԻԶ։ Գերմանական գաղութը տօնեց գորգային գործարանի կառուցման աւարտումը։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Գրաւվեց «Лучъ»-ի № 76-ը։

ՀՌՈՄ։ Պալատական բժիշկ Ամիչին գիշերը անցրեց պապի անկողնու մօտ։ Պապի դրութիւնը վատթարանում է. տաքութիւնը 38-ից բարձր է։ Երկիւղ կայ թոքերի բորբոքման։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Այս գիշեր Պետերբուրգում և Պսկօվում երևան հանվեցին սօցիալ-յեղափոխականների միութիւնները։ Գրաւվել են բազմաթիւ թռուցիկներ, տպարանական պարագաներ։ Կալանաւորված են մօտ 20 հոգի։

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ՑԱՅՏՆՈՒՄ Է

Նրաանօվօղակ, Աւ. Բալյեանցին.—Դուք, յայտնելով որ Ն. Մինասեանին ուղղած ձեր պատասխանն ուղարկել էք և այն թերթին, որի էջերում տպված է եղել յիշեալի նամակը, բայց խմբագրութիւնը չէ ցանկացել լոյս ընծայել ձեր կարճ գրութիւնը,—խնդրում էք մեզ տպել այն մեր թերթի էջերում։ Եթէ ձեր արդարացի պահանջը չեն ուզում բաւարարել, դուք կարող էք օրինական միջոցներով պաշտպանել ձեր դատը՝ առանց մեզ խնդրելու, որպէսզի մենք հիւրասիրենք ձեր գրութիւնը «Մշակի» էջերում։

Նրաանօվօղակ, հայոց եկ.-ծխ. դպրոցի աւ.-ուսուցիչ Լևոն Ղահրամանեանին.—Կարդացէք վերևի պատասխանը։

Բաթում, Կարապետ քահանայ Մալխասեանցին.—Դեկտեմբերին ձեր ուղարկած հերքումը հ. Մելեանի մեղադրանքների դէմ՝ ստացել էինք. այժմ էլ ստացանք նոյնը երկրորդ անգամ, բայց չենք կարող տպել, որովհետև շատ երկար է։ Ձեր նամակը կատարելապէս բացատրում է եղելութիւնը և ապացուցանում ձեր դէմ եղած մեղադրանքի անհիմն լինելը։ Այս հարցով չարժէ աւելի զբաղվել։

Խմբագիր՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Ց. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն Ն Ե Ր

Գլխի կաշին մաքուր պահել

Ներկայանում է առողջ և գեղեցիկ մազերի իբրև առաջին պահանջ։ Դրա համար իւրաքանչիւրը, ով թանգ է գնահատում իր մազերը, պէտք է սովորէ իր գլուխը պարբերաբար Պիկսաֆօնով լուանալու։ Պիկսաֆօնը ներկայանում է իբրև քնքոյշ, հեղուկ ձիւթային սապօն գլխի համար, առանձին պատէնտային միջոցով մաքրված ձիւթի վատ հոտից։ Պիկսաֆօնը ոչ միայն մաքրում է մազերը և գլխի կաշին, այլ և, շնորհիւ իր մէջ պարունակող ձիւթի, մազերի վրա աւելի բարերար ազդեցութիւն է ունենում։ Պիկսաֆօնի օգնութեամբ շարունակ մազերը խնամելը ներկայանում է իսկական ամենալաւ միջոց գլխի կաշին և մազերը ամրացնելու՝ համապատասխան նորագոյն հայեացքների։

Մի սրուակը, որ բաւականանում է մի քանի ամիս, արժէ 1 ր. 50 կ.։ Բոլոր ամենալաւ պարիկմախէրները մազերի լուացումը կատարում են Պիկսաֆօնով։

(М. 136289/136296)

4711 ՄԱԶԵՐԻ ՆԵՐԿ

[illegible]

Պարֆիւմերիա № 4711 Ֆերդ. Միւլգենս

Մատակ. Նորին Մեծութ. Ռուսաց Բարձր Դրան

ԿԵՕԼՆ Ռ. վ. ● ՌԻԳԱ հիմնված 1792 թ.

(М. 529879/529905) 9—9

Ալեքսանդրօպօլի «Շիրակ» տպարանի համար ՀԱՐԿԱՒՈՐ ԵՆ ՄԻ հմուտ ՏՊԱԳՐԻՉ և ԳՐԱՇԱՐՆԵՐ:

Դիմել՝ Александрополь, Типографія «Ширакъ», իսկ Թիֆլիսում «Խաթաբալայի» խմբագրատանը պ. Ատրպեանին։

(օ.մ.) 240. 3—3

ԱՅՍ ՋՐԻ ԴԵՂԱՏՈՄՍԸ ԱՆԳՆԱՀԱՏԵԼԻ Է

Երբ ես լրագրում կարդացի գնդապետ Ֆիլիմօնօվի կարծիքը «Դ-ր Մէյէրի Ստօմօխիգէնի» մասին, ես սկսեցի յուսալ, որ ինձ ևս կաջողվի հեռաքս բերել իմ անժամանակ թուլացած ստամոքսը։ Այժմ իմ պարտքն եմ համարում հաստատել այն բոլորը՝ ինչ որ գնդապետը ասել է այդ հրաշագործ տեղի մասին։ Ես իրապէս բաղդաւոր եմ՝ տեսնելով լրագրում այդ նամակը։ Ես այդ ջրի դեղատոմսով գնեցի դեղատնից «Դ-ր Մէյէրի Ստօմօխիգէնից» մի տուփ և սկսեցի ընդունել այն մօտ 3 շաբաթ։ Այժմ 3 ամիս է անցել, իմ ստամոքսը գործում է կանոնաւոր, ինչպէս ժամացոյցը։ Գլխացաւեր՝ ասես չեմ ունեցել, և ինձ այնպէս թեթև և լաւ եմ զգում, որ երկար տարիներ այդպէս չէի եղել երբէք։

(П. 49324)

ԳԻՒՂԱՑԻՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ!

Վաճառվում են

Ց. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆԻ

1) Ինչպէս մշակել բամբակը, նկարներով. . . . 15 կ.
2) Գործնական ձեռնարկ շերամապահութեան, նկ. . 20 կ.

Դիմել գրավաճառներին։

Պահեստը՝ Елисаветполь! книжная торг. Ст. Жамгарянца.

(Ե.Հ.) 217. 5—5

ԻՆՏԵԼԻԳԵՆՏ ՄԻ ՀԱՅՈՒՀԻ

ցանկանում է ունենալ տնտեսուհու պաշտօն։ Հմուտ է նաև կարուձևին։ Հասցէն՝

Саратовъ, до востребованія, А. М.

(օ.մ.) 237. 6—4

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

(Ձմեռային երթևեկութիւն)

Ժամերը նշանակված են Թիֆլիսի ժամանակով)

ԹԻՖԼԻՍԻՑ ՄԵԿՆՈՒՄ Է

ԲԱԳՈՒ.—Արագ գնացքը № 2—10 ժ. 12 ր. առ. հասնում է Աղստաֆա 12 ժ. 30 ր., Գանձակ 2 ժ. 55 ր., Եւլախ 4 ժ. 26 ր., Հաջի-Կաբուլ 8 ժ. եր., Բագու 11 ժ. 8 ր. գիշ.: Պօստային գնացքը № 4—12 ժ. 36 ր. գիշ., հասնում է Աղստաֆա 3 ժ. 30 ր. գիշ., Գանձակ 6 ժ. 41 ր. առ., Եւլախ 8 ժ. 38 ր. առ., Հաջի-Կաբուլ 1 ժ. 13 ր. ցեր., Բագու 5 ժ. 36 ր. ցեր.: Մարդատար գնացքը № 6—6 ժ. 31 ր. եր., հասնում է Աղստաֆա 8 ժ. 51 ր. եր., Գանձակ 11 ժ. 20 ր. գիշ., Եւլախ 12 ժ. 56 ր. գիշ.: Հաջի-Կաբուլ 4 ժ. 40 ր. գիշ., Բագու 7 ժ. 53 ր. առ.՝ Խառն գնացքը № 106 (Մարդատարի արագութեամբ ապրանքների համար)—5 ժ. 53 ր. գիշ., հասնում է Աղստաֆա 10 ժ. առ., Գանձակ 2 ժ. 31 ր. ցեր., Եւլախ 5 ժ. 45 ր. ցեր., Հաջի-Կաբուլ 12 ժ. 29 ր. գիշ., Բագու 6 ժ. 54 ր. առ.:

ԲԱԹՈՒՄ.—Մարդատար գնացքը № 11—10 ժ. 3 ր. գիշ., հասնում է Միխայլօվօ 1 ժ. 58 ր. գիշ., Բաթում 10 ժ. 21 ր. առ.: Պօստային գնացքը № 2—9 ժ. 50 ր. առ., հասնում է Միխայլօվօ 1 ժ. 55 ր. ցեր., Բաթում 11 ժ. 7 ր. գիշ.: Մարդատար գնացքը № 5—4 ժամ 38 ր. ցերեկվայ հասնում է Միխայլօվօ 8 ժ. 44 ր. եր., Բաթում 5 ժ. 56 ր. գիշ. Խառն գնացքը № 107 (մարդատարի արագութեամբ ապրանքների համար)—4 ժ. 20 ր. գիշ., հասնում է Միխայլօվօ 10 ժ. 10 ր. առաւ., Բաթում 12 ժ. 26 ր. գիշ.:

ՋՈՒԼՖԱ-ԵՐԵՒԱՆ.—Պօստային գնացքը № 4/3—1 ժ. 11 ր. գիշ., հասնում է Ղարաքիլիսա 8 ժ. 30 ր. առ., Ալէքսանդրօպօլ 12 ժ. 7 ր. ցեր., Էջմիածին 5 ժ. 22 ր. ցեր., Ուլուխանլու 5 ժ. 49 ր. ցեր. (առանց Երևան մտնելու), Նախիջևան 10 ժ. 15 ր. եր., Ջուլֆա 11 ժ. 40 ր. գիշ.: Մարդ.-ապրանքատար գնացքը № 8/79 (միայն II և III կարգի վագոններով)—1 ժ. 6 ր. ցեր., հասնում է Ղարաքիլիսա 8 ժ. 23 ր. եր., Ալէքսանդրօպօլ 12 ժ. գիշ., Էջմիածին 6 ժ. 29 ր. գիշ., Ուլուխանլու 6 ժ. 11 ր. առ., Երևան 5 ժ. 51 ր. առաւ.: Մարդատար-ապրանքատար գնացքը № 6/5—8 ժ. 10 ր. եր., հասնում է Ղարաքիլիսա 3 ժ. 37 ր. գիշ., Ալէքսանդրօպօլ 7 ժ. 14 ր., առ., Կարս 10 ժ. 48 ր. առ.:

ԲՈՐԺՈՄ.—Մարդատար գնացքը № 95/10—3 ժ. 17 ր. ցեր., հասնում է Գօրի 5 ժ. 57 ր. ցեր., Բօրժօմ 9 ժ. 13 ր. եր.:

ԹԻՖԼԻՍ Է ՀԱՍՆՈՒՄ

ԲԱԳՈՒԻՑ.—Արագ գնացքը № 1—9 ժ. 10 ր. եր. Պօստային գնացքը № 3—9 ժ. առ.: Մարդատար գնացքը № 5—3 ժ. 46 ր. ցեր.: Խառն գնացքը № 107—3 ժ. 8 ր. գիշ.:

ԲԱԹՈՒՄԻՑ.—Արագ գնացքը № 12—8 ժ. 50 ր. առ., Պօստային գնացքը № 4—11 ժ. 32 ր. գիշ.: Մարդատար գնացքը № 6—5 ժ. 15 ր. ցեր.: Խառն գնացքը № 106—5 ժ. 15 ր. գիշ.:

ՋՈՒԼՖԱ-ԵՐԵՒԱՆԻՑ.—Պօստային գնացքը №40/3—8 ժ. առ.: Մարդ.-ապրանքատար գնացքը № 6К./5—1 ժ. 28 ր. ցեր.: Մարդ.-ապրանքատար գնացքը № 8Э/7—5 ժ. 28 ր. ցեր.:

ԲՈՐԺՈՄԻՑ.—Մարդատար գնացքը № 9/10Б—11 ժ. 22 ր. առ.:

ԴՈԿՏՈՐ

Ա. ՇԱՀԲԱԶԵԱՆԸ

ԲԵՐԼԻՆՈՒՄ

Շարունակում է ընդունել ամեն տեսակ հիւանդների և խորհրդակցութիւններ է կազմում պրօֆեսօրների հետ։ Նոր հասցէն՝ Berlin, N. W. Luisenstr. 67. Telephon Amt. Norden 92—74.

(Հ.) 148. 10—8

ՊԱՐՖԻՒՄԵՐԻԱ ԱՄԵՆԱԼԱՒ ԴՈՒԽԻ ԵՒ ՕԴԷԿՈԼՕՆ

Ա.Դ.Օ.Ր.Ա.Բ.Լ.

Т-во С. И. ЧЕПЕЛЕВЕЦКІЙ съ С-ми. Москва.

(М. 98535) 7—2

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՈՒՂՐԱՎԱՆ

[illegible]

8000 բուբլ. [illegible]

247. 2—2

Блокеръ Какао

ԹԷՅԻՑ ԵՒ ՍՈՒՐՃԻՑ ԱՌԱՒԵԼԱԳՈՅՆ

ՈՉ ՄԻԱՅՆ ԻՐ ԴՈՒՐԵԿԱՆ ՀԱՄԱՐ, ԱՅԼ ԵՒ ԻՐ ՍՆՆԴԱՐԱՐՈՒԹԵԱՄԲ:

[illegible]

(П. 145070) 6—5

„Գործնական խոհարարական դասագիրք"

[illegible]

248. 3—2

ԻՆՉՊԷՍ ՊԷՏՔ Է ՀԵՔԻԱԹ ՊԱՏՄԵԼ

[illegible] Эривань, Армянская Духовная Семинарія.

(օ. մ.) 231. 6—5

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный